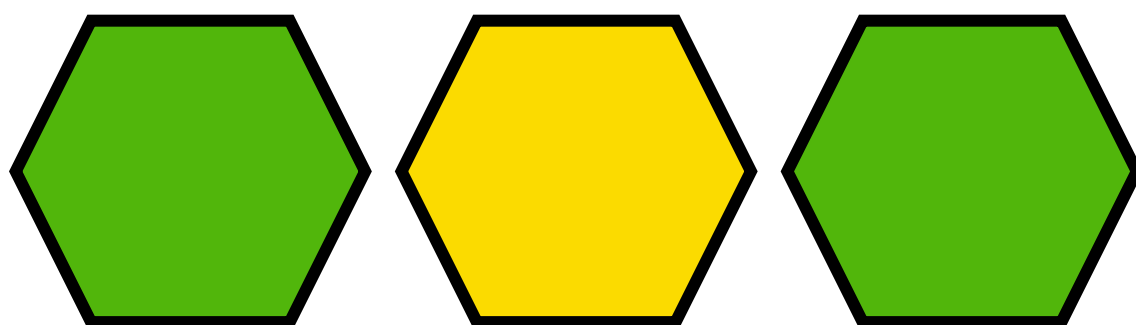

**DIAGNOZA SŁUŻĄCA WYZNACZENIU
OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI NA TERENIE
GMINY BARCIANY**

Spis treści

1. Słowniczek pojęć	3
2. Charakterystyka Gminy Barciany.....	4
2.1 Informacje podstawowe	4
2.2 Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju Gminy Barciany	5
2.3 Wewnętrzne uwarunkowania rozwoju Gminy Barciany.....	8
3. Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	12
3.1 Metodyka prac przyjęta w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Barciany	12
3.2 Podział Gminy Barciany na jednostki analityczne	14
3.3 Wybór wskaźników służących dokonaniu analizy wskaźnikowej wskazanych jednostek analitycznych	18
4. Analiza wskaźnikowa Gminy Barciany	22
4.1 Sfera społeczna	22
4.2 Sfera gospodarcza	44
4.3 Sfera środowiskowa	48
4.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna	51
4.5 Sfera techniczna	55
5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego.....	58
6. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji	60

1. Słowniczek pojęć

REWITALIZACJA – rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji¹.

OBSZAR ZDEGRADOWANY – obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego możliwe jest tylko w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw,
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych,
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska².

OBSZAR REWITALIZACJI – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic³.

¹ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.).

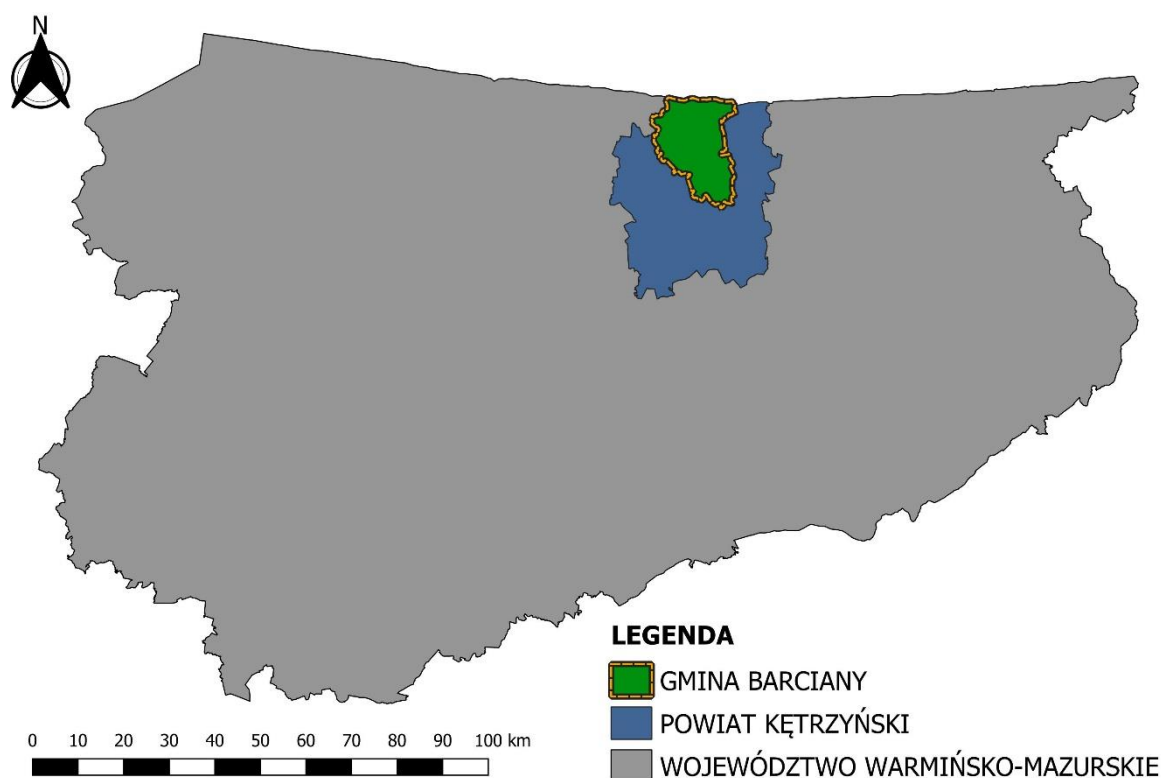
² J. w.

³ J. w.

2. Charakterystyka Gminy Barciany

2.1 Informacje podstawowe

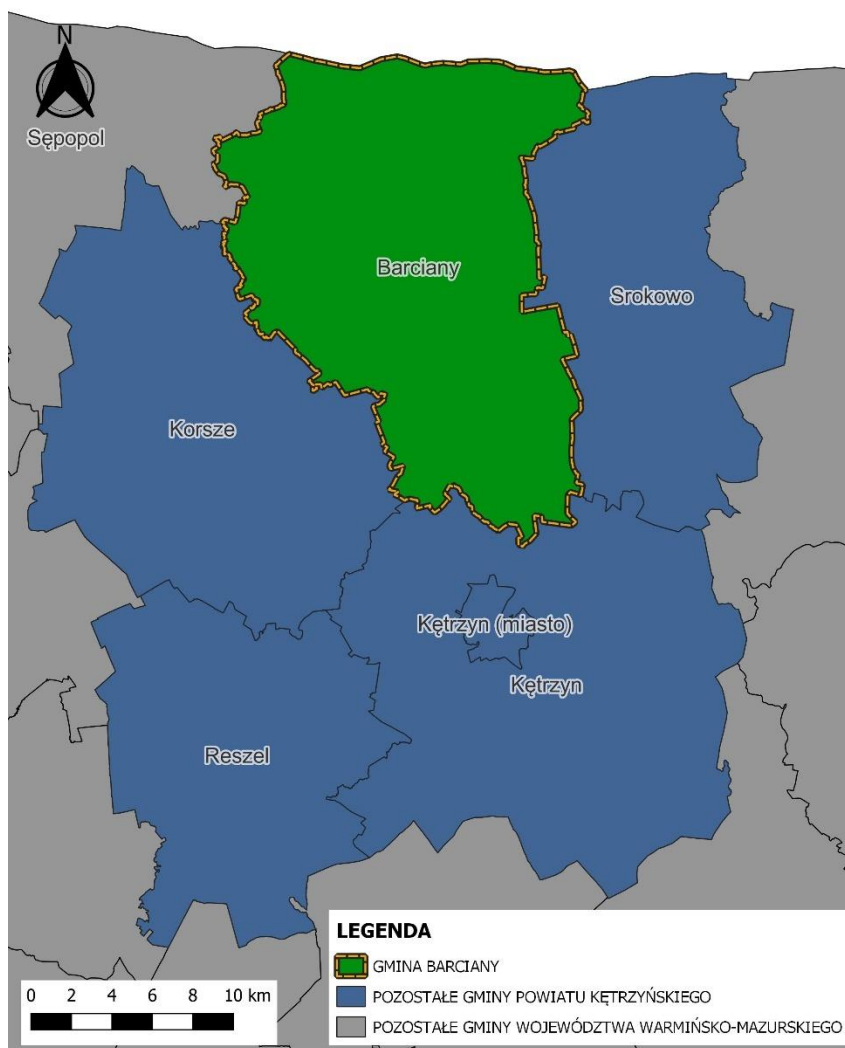
Gmina Barciany jest wiejską jednostką samorządu terytorialnego należącą do powiatu kętrzyńskiego w województwie warmińsko-mazurskim. Gmina Barciany od zachodu sąsiaduje z gminami: Sępólno (powiat bartoszycki) oraz Korsze (powiat kętrzyński), od wschodu z gminą Srokowo (powiat kętrzyński), a od południa z gminą Kętrzyn (powiat kętrzyński). Północną granicę Gminy Barciany Stanowi granica Państwa z Rosją – Obwodem Kaliningradzkim.

Ryc. 1 Położenie Gminy Barciany na tle powiatu kętrzyńskiego i województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Powierzchnia Gminy wynosi 294 km², co stanowi 24,3% powierzchni powiatu kętrzyńskiego i 1,2% powierzchni województwa warmińsko-mazurskiego. Użytki rolne zajmują około 82% powierzchni Gminy, a użytki leśne około 10%. Zgodnie z danymi GUS na koniec 2022 roku, Gminę Barciany zamieszkiwało 5 666 mieszkańców. Mieszkańcy Gminy Barciany stanowili zaledwie 10% mieszkańców powiatu kętrzyńskiego. Gęstość zaludnienia w Gminie kształtowała się w granicach około 19,2 osób/km², przy czym dla całego powiatu było to 47,6 osób/km².

Ryc. 2 Położenie Gminy Barciany względem jednostek ościennych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Na obszar całej Gminy składają się 85 miejscowości (wsi, osad, przysiółków, części miejscowości), które podzielone zostały między 23 jednostek pomocniczych Gminy (sołectw). Największą miejscowością w Gminie i siedzibą władz samorządowych jest wieś Barciany. Liczy ona 880 mieszkańców (stan na 31.12.2022 r. wg. Urzędu Gminy), co odpowiada 15,5% populacji Gminy. Najludniejszymi miejscowościami na obszarze Gminy poza Barcianami są: wieś Mołtajny (540 mieszkańców) oraz osada Drogosze (466 mieszkańców). Z uwagi na stosunkowo duży udział terenów rolniczych w klasyfikacji funkcjonalnej gmin Polski, Gmina Barciany zaliczona została do gmin z intensywnie rozwiniętą funkcją rolniczą.

2.2 Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju Gminy Barciany

POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE

Gmina Barciany charakteryzuje się stosunkowo dobrą dostępnością komunikacyjną. Z północy na południe Gminy przebiega droga wojewódzka nr 591. Przebiega ona od granicy państwa z Rosją do Kętrzyna i Mrągowa. Na północny-zachód od Barcian od drogi wojewódzkiej

nr 591 przebiega w kierunku południowo-zachodnim droga wojewódzka nr 590 relacji Barciany – Biskupiec. Ponadto na południowy-zachód od granic Gminy przebiega droga wojewódzka nr 592, a na wschód od granic Gminy droga wojewódzka nr 650. Uzupełnieniem drogowej sieci komunikacyjnej na terenie Gminy Barciany są drogi powiatowe oraz gminne. Na sieć głównych połączeń drogowych składa się około 34,6 km dróg wojewódzkich oraz około 114,2 km dróg powiatowych.

Przez północno-zachodnią część Gminy przebiega linia kolejowa nr 353 relacji Poznań Główny – Skandawa. W granicach Gminy jest ona jednotorowa. Ponadto od stacji Skandawa do granica państwa przebiega jednotorowa linia kolejowa nr 205. W granicach Gminy Barciany nie funkcjonuje kolejowy ruch pasażerski. Zlokalizowane jest tutaj kolejowe przejścia graniczne Skandawa-Żeleznodorożnyj, na którym odbywa się ruch towarowy dwustronny polsko-rosyjski (z wyjątkiem towarów wwożonych do Polski podlegających kontroli fitosanitarnej).

Barciany oddalone są o około 105 km od Portu Lotniczego Olsztyn-Mazury oraz około 235 km od Portu Lotniczego Gdańsk im. Lecha Wałęsy.

POWIĄZANIA JEDNOSTEK OSADNICZYCH

Poszczególne elementy systemu osadniczego powiązane są relacjami, stanowiącymi podstawę dla wzajemnych oddziaływań. Barciany jako największa miejscowość w Gminie i siedziba władz samorządowych, pełni wiodącą funkcję w wielu sferach życia społeczno-gospodarczego Gminy. Gmina Barciany jest jedną z sześciu gmin powiatu kętrzyńskiego.

Wskazać należy na stosunkowo niewielką odległość jaką dzieli Gminę od jednego z najważniejszych ośrodków miejskich w sąsiedztwie. Z centrum Barcian do centrum Olsztyna – siedziby władz samorządu województwa warmińsko-mazurskiego jest ok. 105 km (ok. 110 minut podróży samochodem). Z kolei do centrum Kętrzyna – siedziby starosty kętrzyńskiego jest ok. 18 km (ok. 18 minut podróży samochodem).

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjętego w 2018 r. Gmina Barciany znalazła się poza granicami miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego, a także poza miejskimi obszarami funkcjonalnymi ośrodków subregionalnych.

POWIĄZANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej J. Kondrackiego (zmodyfikowanej przez Solon i inni, 2018) Gmina Barciany leży prawie w całości w granicach mezoregionu Nizina Sępolska (makroregion Nizina Staropruska) oraz w niewielkim stopniu, w jej południowo-wschodnim krańcu w granicach mezoregionu Kraina Wielkich Jezior Mazurskich (makroregion Pojezierze Mazurskie). Obszary te położone są w podprowincji Pobrzeże Wschodniobałtyckie, w prowincji Niż Wschodniobałtycko-Białoruski, w megaregionie Niż Wschodnioeuropejski.

Lesistość na terenie Gminy kształtuje się na poziomie blisko 10%, co jest znacznie poniżej średniej krajowej w tym zakresie. Największe zwarte kompleksy leśne znajdują się:

- Północno-zachodniej części gminy: w okolicach Dobrzykowa, na wschód od Garbna i Wielewa oraz na południe od wsi Solkieniki;

- Wzdłuż wschodniej granicy gminy w północnej jej części: w pobliżu jeziora Arlickiego, na wschód od wsi Bobrowo;
- W centralnej części gminy: w rejonie miejscowości Oleszki oraz na południe od wsi Gradowo.

Niski poziom lesistości wynika z panujących na tym obszarze dobrych naturalnych warunków dla rolnictwa. Użytki rolne na terenie Gminy zajmują około 82% jej ogólnej powierzchni.

Na terenie Gminy Barciany zostały wyznaczone cztery obszarowe formy ochrony przyrody. Ponadto, na terenie Gminy Barciany występują 22 pomniki przyrody. Wśród obszarowych form ochrony przyrody ustanowionych na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w granicach Gminy Barciany znajdują się:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Doliny Rzeki Guber”. Powołany został na podstawie Rozporządzenia Nr 37 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z 12 lipca 2002 r. w sprawie wprowadzenia zakazów dotyczących obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Powierzchnia całkowita wynosi 14 447,99 ha. Głównym obszarem ochrony jest rzeka Guber. Obszar ten położony jest w granicach czterech powiatów i dziewięciu gmin.
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Jeziora Oświn”. Powołany został na podstawie Rozporządzenia Nr 37 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z 12 lipca 2002 r. w sprawie wprowadzenia zakazów dotyczących obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Powierzchnia całkowita wynosi 15 182,90 ha. Obszar ten położony jest w granicach dwóch powiatów i trzech gmin.
- Obszar Natura 2000 „Ostoja nad Oświnem” – specjalny obszar ochrony siedlisk. Wyznaczony przez Komisję Europejską 8 lutego 2011 roku. W Polsce wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 marca 2018 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Ostoja nad Oświnem. Powierzchnia całkowita wynosi 3 356,70 ha. Obszar ten położony jest w granicach czterech powiatów i dwunastu gmin.
- Obszar Natura 2000 „Ostoja Warmińska” – obszar specjalnej ochrony ptaków. Obszar został wyznaczony w 2004 r. jako Warmińskie Bociany PLB280009 (w 2007 r. nastąpiła zmiana granic, nazwy i kodu). Obecnie obowiązującym aktem wyznaczającym obszar jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z 2011 r. sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków. Powierzchnia całkowita wynosi 145 451,14 ha. Obszar ten położony jest w granicach czterech powiatów i dwunastu gmin.

Obszar Gminy położony jest w dorzeczu rzeki Pregoła. Głównymi ciekami wodnymi na terenie Gminy są Liwna, Guber, Sołka oraz Omęt. Przez północno-zachodnią część Gminy przepływa rzeka Sołka i wpada do rzeki Liwny, która płynie ze wschodu na zachód przez środkową część Gminy, przepływając w pobliżu Barcian. W okolicach wsi Kreliekijmy rzeka Liwna łączy się z Gubrem. Przez północno-wschodnią część Gminy przepływa z południa na północ aż do granicy państwa rzeka Omęt. Rzeka Guber płynie wzdłuż południowo-zachodniej granicy Gminy, wielokrotnie ją przecinając.

Udział gruntów pod wodami powierzchniowymi na terenie Gminy jest znikomy i wynosi zaledwie 0,5%. Największym zbiornikiem wodnym zlokalizowanym na jej terenie jest jezioro

Arlickie. Ponadto, mimo postępującej melioracji na terenie Gminy zachowały się niewielkie mokradła oraz oczka wodne.

Teren Gminy powiązany jest z krajowym i regionalnym układem ekologicznym. Zgodnie z siecią korytarzy ekologicznych na terenie Gminy, środkowo-północną część Gminy ze wschodu na zachód przebiega korytarz „Warmia”. Podstawę funkcjonowania tego korytarza stanowią obszary leśne porożrzucane na tym obszarze Gminy.

2.3 Wewnętrzne uwarunkowania rozwoju Gminy Barciany

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Jednym z podstawowych czynników wpływających na rozwój jednostek samorządu terytorialnego jest sytuacja demograficzna oraz perspektywy jej zmian. Gmina Barciany jest jedną z najmniej zaludnionych gmin powiatu kętrzyńskiego. Zamieszkuje ją tylko 10% mieszkańców powiatu. Mniej zaludniono jest tylko gmina Srokowo.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) za lata 2018-2022 wskazują na stopniowe wyludnianie się wszystkich gmin powiatu kętrzyńskiego. W Gminie Barciany średnia dynamika zmian ludności w analizowanym okresie wynosiła 97,9%. Sytuacja w Gminie jak i na terenie powiatu jest niekorzystna ze względu na systematyczny spadek liczby ludności w ostatnich latach, co wpisuje się również w ogólnokrajowe trendy demograficzne. Zgodnie z prognozą GUS, negatywne trendy demograficzne w Gminie będą się utrzymywały, a liczba ludności w 2030 roku prognozowana jest na 5 391 osób. Należy jednak zaznaczyć, że prognozy wykonywane były w 2017 roku, natomiast Gmina Barciany już w 2018 roku osiągnęła niższy poziom ludności niż zakładany. Należy zatem wziąć pod uwagę możliwość nasilenia tego problemu.

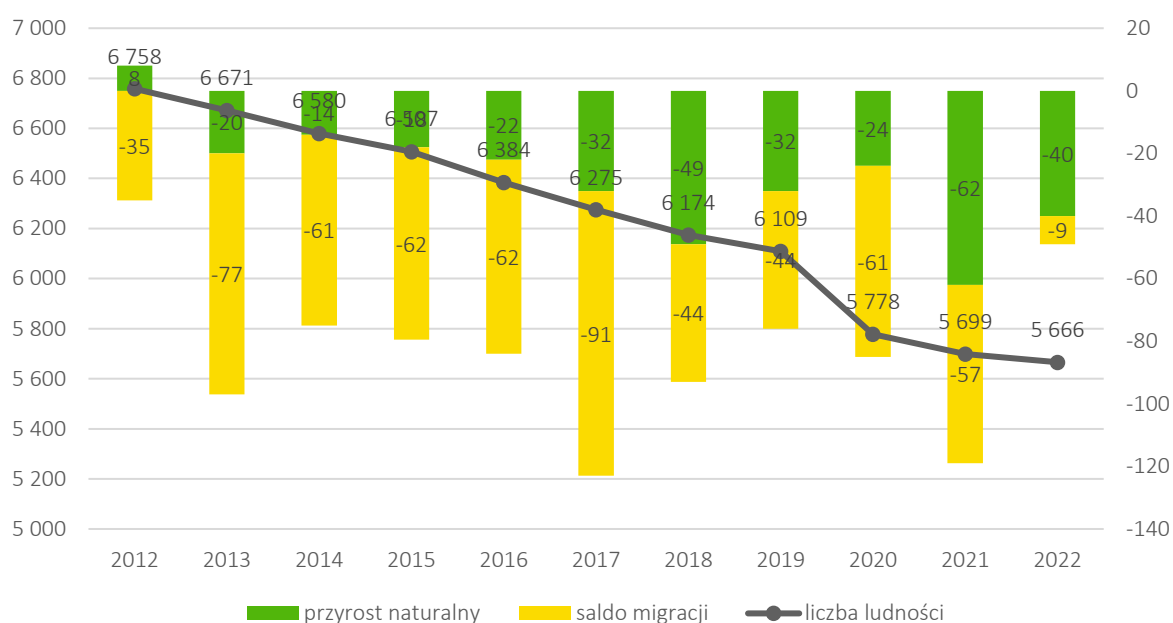
Szczegółowe dane dotyczące liczby ludności w latach 2018-2022 w gminach powiatu kętrzyńskiego przedstawia tabela poniżej.

Tabela 1 Zmiany liczby ludności w powiecie kętrzyńskim w latach 2018-2022

JST	2018	2019	2020	2021	2022	udział w 2022 r.	średnia dynamika
powiat kętrzyński	62 924	62 283	59 331	58 566	57 792	100%	97,9%
Barciany (wiejska)	6 174	6 109	5 778	5 699	5 666	10%	97,9%
Kętrzyn (miejska)	27 366	27 056	26 284	25 933	25 487	44%	98,2%
Kętrzyn (wiejska)	8 232	8 230	7 793	7 703	7 663	13%	98,2%
Korsze (miejsko-wiejska)	9 794	9 646	9 086	8 983	8 831	15%	97,5%
Reszel (miejsko-wiejska))	7 531	7 488	6 864	6 772	6 716	12%	97,2%
Srokowo (wiejska)	3 827	3 754	3 526	3 476	3 429	6%	97,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poszerzając analizy demograficzne do 10 lat, potwierdza się stały, negatywny trend dotyczący wyludniania się Gminy Barciany. W latach 2012-2022 liczba ludności zmniejszyła się o 1 092 osoby. Stopniowe zmniejszanie się liczby ludności w Gminie spowodowane jest głównie dwoma czynnikami: ujemnym przyrostem naturalnym oraz ujemnym saldem migracji. W analizowanym okresie przyrost naturalny (różnica pomiędzy liczbą urodzeń a liczbą zgonów) był ujemny w każdym roku, z szczególnym natężeniem w latach 2018 i 2021, kiedy to przyrost wynosił kolejno -49 oraz -62 osoby. Współczynnik salda migracji (różnica między osobami osiedlającymi się na terenie Gminy a osobami wyprowadzającymi się poza jej granice) zmieniał się rok do roku, a jego największe negatywne natężenie obserwowano w latach 2013 oraz 2017 (odpowiednio -77 oraz -91). Omawiane zmiany demograficzne przedstawia poniższy wykres.

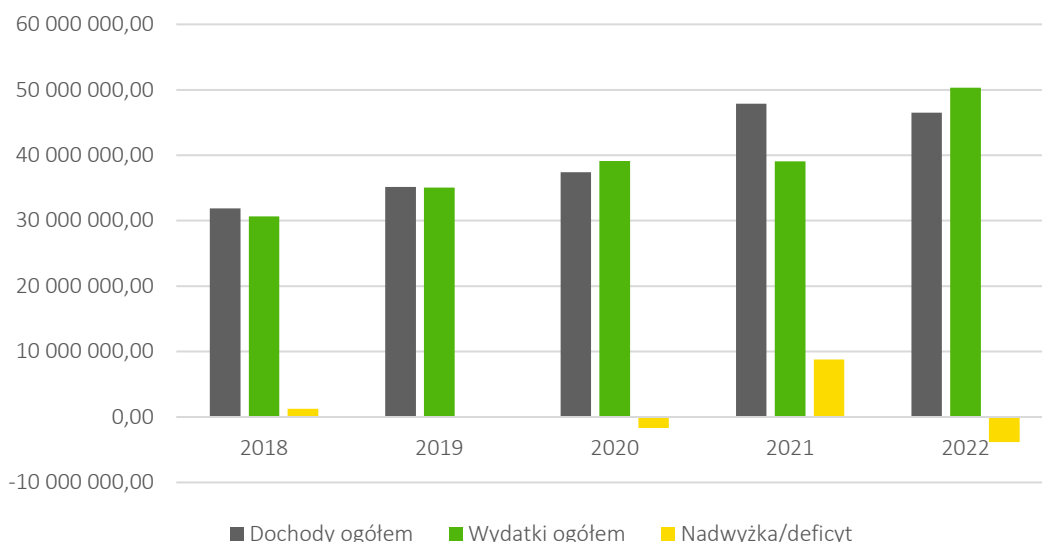

Ryc. 3 Zmiany liczby ludności w Gminie Barciany w latach 2012-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

SYTUACJA EKONOMICZNA

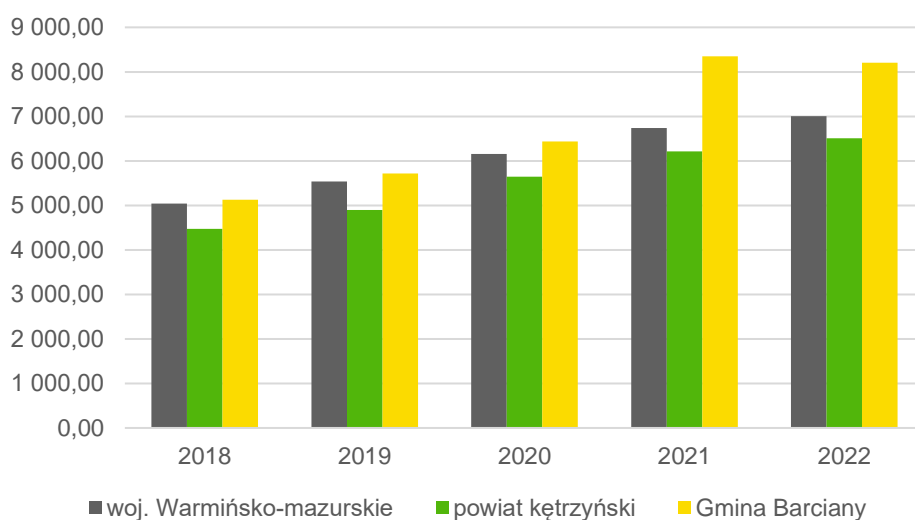
W latach 2018-2021 wysokość dochodów w budżecie Gminy Barciany wzrastała z poziomu niecałych 32 mln złotych w 2018 r. do poziomu prawie 48 mln złotych w 2021 r. W 2022 r. nastąpił niewielki spadek wysokości dochodów i wyniósł 46,5 mln zł. Natomiast wydatki w perspektywie ostatnich 5 lat rosły lub utrzymywały się na zbliżonym poziomie do roku poprzedniego. W 2018 roku poziom wydatków wyniósł 30,5 mln zł, a w 2022 r. było to już ponad 50 mln zł. W latach 2018-2019 oraz 2021 Gmina posiadała nadwyżkę budżetową, z kolei lata 2020 i 2022 zamknęła z deficytem budżetowym na poziomie kolejno 1,7 mln zł oraz 3,8 mln zł. Rycina na następnej stronie przedstawia, jak kształtował się budżet Gminy w ostatnich latach.

Ryc. 4 Wysokość dochodów i wydatków Gminy Barciany w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Aby porównać poziom zamożności gminy względem innych jednostek, poziom jej dochodów odnosi się do liczby mieszkańców. Analizując sytuację dla Gminy Barciany, średnią dla powiatu kętrzyńskiego oraz województwa warmińsko-mazurskiego, zauważa się wyższe wartości dochodów na mieszkańca na terenie Gminy Barciany niż dla całego województwa oraz dla powiatu. W Gminie Barciany w 2022 r. wskaźnik ten osiągnął wartość 8 203,03 zł. Jest to wartość znacznie wyższa niż dla całego powiatu (6 507,09 zł) i od wartości dla województwa (7 002,30 zł). Porównanie dynamiki wzrostu dochodów Gminy na mieszkańca w latach 2018-2022 na tle powiatu kętrzyńskiego i województwa warmińsko-mazurskiego przedstawiono poniżej.

Ryc. 5 Dochody Gminy Barciany na mieszkańca w latach 2018-2022 na tle powiatu kętrzyńskiego i województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

DOKUMENTY PLANISTYCZNE

Polityka przestrzenna Gminy Barciany prowadzona jest głównie w oparciu o obecnie obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Barciany (dalej: Studium), uchwalone w 2015 roku Uchwałą Nr XI/72/2015 Rady Gminy Barciany z dnia 28 sierpnia 2015 r. W studium wyodrębniono w strukturze Gminy pięć stref obsługi mieszkańców:

- Centralna strefa obsługi z ośrodkiem koncentracji podstawowych i ponadpodstawowych usług publicznych i niepublicznych w Barcianach,
- Zachodnia strefa obsługi z ośrodkiem koncentracji podstawowych usług publicznych i niepublicznych w Drogoszach,
- Północno-zachodnia strefa obsługi z ośrodkiem koncentracji podstawowych usług publicznych i niepublicznych w Skandawie,
- Północna strefa obsługi z ośrodkiem koncentracji podstawowych usług publicznych i niepublicznych w Mołtajnach,
- Południowa strefa obsługi z ośrodkiem koncentracji podstawowych usług publicznych i niepublicznych w Windzie.

Studium stanowi wyznacznik do tworzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są podstawą systemu planowania przestrzennego na terenie gmin i stanowią akty prawa miejscowego. Według stanu na koniec 2021 roku na terenie Gminy obowiązywały 2 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Obejmują one swoim zasięgiem jedynie 70,0 ha tj. 0,2% ogólnej powierzchni Gminy.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjętego w 2018 r. Gmina Barciany została zaliczona do Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego. W PZPW wyróżnia się strefy, w tym obszary rolnicze w centralnej i północno-zachodniej części OF obejmujące gminy powiatów kętrzyńskiego, bartoszyckiego, braniewskiego, lidzbarskiego oraz częściowo elbląskiego. Charakteryzują się one wysokim udziałem gruntów rolnych oraz występowaniem gleb o wysokiej przydatności rolniczej; strefa ta cechuje się słabym rozwojem społeczno-gospodarczym, a także wysokim wskaźnikiem bezrobocia oraz niską aktywnością gospodarczą.

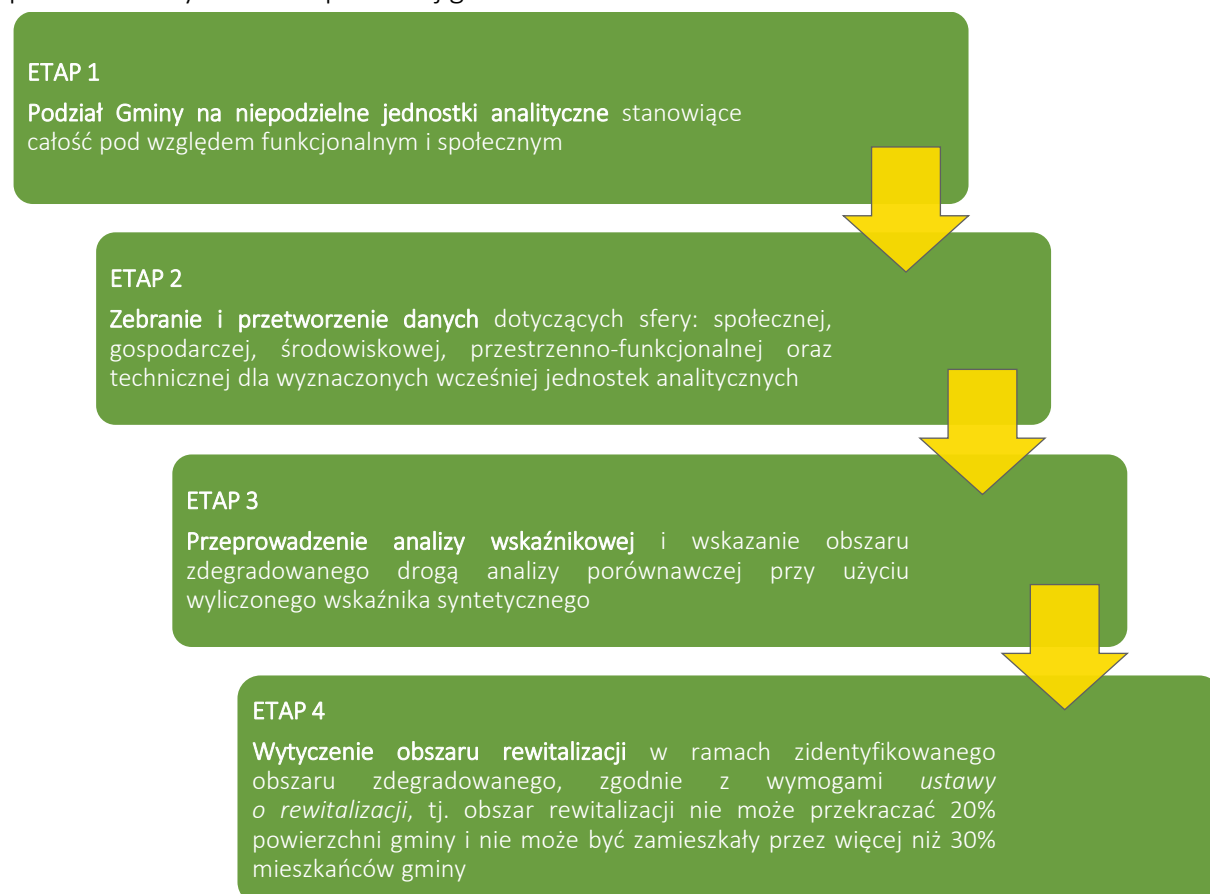
3. Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

3.1 Metodyka prac przyjęta w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Barciany

ETAPY PRAC

Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Barciany oraz zawarta w niej procedura delimitacji, opracowana została w sposób spełniający wymogi *ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 485., ze zmianami) dalej: ustawa o rewitalizacji*. Podczas opracowywania procedury delimitacji, korzystano także z wytycznych i rekomendacji zawartych w publikacji „Delimitacja – krok po kroku” zrealizowanej przez zespół pracowników Instytutu Rozwoju Miast pod redakcją Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa⁴.

Przyjęta w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji na terenie Gminy Barciany metodyka, zakładała czteroetapowy system pracy, który przedstawiony został na poniższej grafice.

⁴ Opracowanie zrealizowane przez Instytut Rozwoju Miast na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa, Departamentu Polityki Przestrzennej w ramach umowy nr DPP-U-POWER-173/16, której przedmiotem było: Opracowanie merytoryczne publikacji z zakresu diagnozy i delimitacji obszarów zdegradowanych, ISBN 978-83-7610-653-3

METODA WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO PRZY UŻYCIU WSKAŹNIKA SYNTETYCZNEGO

Z uwagi na fakt, że dobrane wskaźniki przedstawiane są w różnych jednostkach i przedziałach, ich porównywanie oparte na jednowymiarowych zasadach statystycznych pozostaje utrudnione. W przypadku analizy zjawisk złożonych, które opisuje się więcej niż jedną zmienną pojawiają się problemy, jakie nie występują w analizach prostych dla jednej zmiennej.

Dlatego też, podstawą analizy wielowymiarowej jest **wskaźnik syntetyczny**, który pozwala na porównanie poszczególnych mierników i otrzymanie jednego wskaźnika poziomu rozwoju obszaru. Jest to możliwe dzięki standaryzacji różnych zmiennych niezależnie od ich rodzaju, znaku, wielkości i jednostek.

Standaryzacja danych służy sprowadzeniu zmiennych o różnej wartości i jednostkach do wzajemnej porównywalności. Wiąże się ona również z ustaleniem kierunku wpływu każdego ze wskaźników, czyli określeniem czy dany wskaźnik jest stymulantą, czy destymulantą. W przypadku stymulanty, wzrost wskaźnika oznacza pozytywny rezultat dla badanego zjawiska, natomiast w przypadku destymulanty – wzrost wartości zmiennej świadczy negatywnie o zjawisku.

Z tego względu, w celu standaryzacji wskaźników posłużono się metodą wyrażoną wzorem:

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{s_j}, \text{ gdy zmienna jest stymulantą lub}$$

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{s_j} * (-1), \text{ gdy zmienna jest destymulantą,}$$

gdzie:

t_{ij} – standaryzowana wartość wskaźnika j dla jednostki analitycznej i,

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki analitycznej i,

\bar{x}_j – średnia arytmetyczna wskaźnika j,

s_j – odchylenie standardowe wskaźnika j.

W ten sposób wartości większe od średniej dla całej Gminy po standaryzacji będą przyjmowały wartość dodatnią (korzystniejszą dla danej jednostki analitycznej), natomiast wartości mniejsze od średniej – wartość ujemną (niekorzystną dla danej jednostki analitycznej). Im niższa jest wartość standaryzowanego wskaźnika tym poziom koncentracji negatywnego zjawiska w danej jednostce analitycznej jest większy.

Ostatnim etapem wyznaczenia wskaźnika syntetycznego jest obliczenie średniej arytmetycznej zestandaryzowanych zmiennych dla każdej z badanych sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Wartość wskaźnika syntetycznego odpowiada na pytanie, czy dana jednostka analityczna znajduje się w stanie kryzysowym. Wysokie wartości wskaźnika świadczą o pozytywnym obrazie zjawisk w danej jednostce, natomiast niskie ukazują koncentrację zjawisk kryzysowych. W celu uzyskania wartości wskaźnika syntetycznego posłużono się wzorem:

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i – syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk dla jednostki analitycznej i ,

n – liczba wskaźników,

t_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki analitycznej i .

Zgodnie z przyjętą metodologią do obszaru zdegradowanego włączone mogą zostać wszystkie te jednostki analityczne, których wskaźnik syntetyczny jest ujemny (mniejszy niż 0) w sferze społecznej oraz w co najmniej jednej z pozostałych sfer. Im niższe wartości przyjmuje wskaźnik syntetyczny tym poziom negatywnych zjawisk w danej sferze jest większy. Spośród wyznaczonych obszarów zdegradowanych wytyczono obszar rewitalizacji, który zgodnie z wymogami ustawy o rewitalizacji, nie może przekraczać 20% powierzchni gminy i nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

3.2 Podział Gminy Barciany na jednostki analityczne

Zgodnie z przedstawioną w powyższym rozdziale metodyką prac, przyjętą w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych, etap pierwszy dotyczył podziału Gminy na niepodzielne jednostki analityczne, stanowiące całość pod względem funkcjonalnym i społecznym. Takie działanie umożliwiło zebranie i przetworzenie, a w kolejnym kroku zagregowanie danych opisujących sfery: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną.

Wyznaczone w procesie delimitacji jednostki analityczne odzwierciedlają specyfikę danego terenu, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji dominującej, a także sposobu zagospodarowania przestrzennego. Ważnym było również, aby w trakcie dokonywania podziału, uwzględnić intensywność użytkowania danego obszaru. Tak wypracowany podział

sprawił, że dokonana w kolejnych etapach porównawcza analiza wskaźnikowa, przeprowadzona została w sposób uwzględniający zróżnicowanie przestrzenne Gminy.

Dokonując podziału Gminy Barciany na jednostki analityczne zdecydowano się skorzystać m.in. z granic poszczególnych miejscowości oraz podziału na jednostki pomocnicze jakimi są sołectwa. Ostatecznie na terenie Gminy zostały wyodrębnione 24 jednostki analityczne. Wykaz jednostek analitycznych wraz z miejscowościami wchodzącymi w ich skład, zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 2 Jednostki analityczne wyznaczone w Gminie Barciany

Lp.	Jednostka analityczna	Wykaz miejscowości
1	Barciany	Barciany,
2	Aptynty	Aptynty, Wielewo,
3	Mołtajny	Arklity, Błędowo, Górki, Markuzy, Mołtajny,
4	Asuny	Asuny, Duje, Sławosze, Święty Kamień,
5	Bobrowo	Bobrowo, Cacki,
6	Podławki	Kiemławki Wielkie, Kiemławki Małe, Podławki,
7	Frączkowo	Czaczek, Frączkowo, Kotki, Ruta,
8	Rodele	Dębiany, Gumniska, Markławka, Rodele,
9	Solkieniki	Dobrzykowo, Garbno, Solkieniki,
10	Drogosze	Drogosze, Kolwiny, Krymławki,
11	Wilkowo Małe	Garbnik, Kąplawki, Rzymek, Wilkowo Małe,
12	Gęsie Góry	Gęsie Góry, Gradowo, Kudwiny,
13	Gęsiki	Gęsiki, Gęsiniec Wielki, Głowczyno,
14	Krelikiejmy	Krelikiejmy,
15	Modgarby	Krzeczewo, Modgarby,
16	Skierki	Moruny, Rowy, Skierki, Staniszewo, Szaty Wielkie,
17	Winda	Niedziałki, Niedziały, Pieszewo, Winda,
18	Ogródki	Ogródki,
19	Suchawa	Pastwiska, Suchawa,
20	Radosze	Radosze, Zalewska Góra,
21	Silginy	Silginy,
22	Skandawa	Skandawa,
23	Momajny	Maciejki, Michałkowo, Momajny, Piskorze, Rutka,
24	Barciany-sołectwo	Glinka, Skoczewo, Stary Dwór Barciański, Taborzec.

Źródło: opracowanie własne.

Największą jednostką pod względem liczby ludności są Barciany zamieszkałe przez 880 osób (15,2% mieszkańców całej Gminy). Z kolei największą jednostką biorąc pod uwagę powierzchnię obszaru jest jednostka Drogosze, która zajmuje powierzchnię 26,30 km² (co stanowi 9,0% powierzchni Gminy). Można więc zauważyć, że nawet największe jednostki

analityczne pod względem udziału mieszkańców oraz powierzchni, nie przekraczają odpowiednio 30% ludności gminy oraz 20% powierzchni gminy – co potwierdza, że każda z analizowanych jednostek może potencjalnie stanowić w całości obszar rewitalizacji. W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe dane dotyczące powierzchni i liczby mieszkańców w poszczególnych jednostkach analitycznych.

Tabela 3 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Barciany

Jednostka analityczna		Powierzchnia jednostki (km ²)	Udział w całkowitej powierzchni Gminy (%)	Liczba mieszkańców	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców Gminy (%)
Lp.	Nazwa				
1	Barciany	1,5	0,5%	880	15,2%
2	Aptynty	8,6	2,9%	212	3,7%
3	Mołtajny	19,4	6,6%	720	12,4%
4	Asuny	23,54	8,0%	180	3,1%
5	Bobrowo	6,1	2,1%	104	1,8%
6	Podławki	14,1	4,8%	244	4,2%
7	Frączkowo	16,7	5,7%	254	4,4%
8	Rodele	15,6	5,3%	326	5,6%
9	Solkieniki	8,8	3,0%	87	1,5%
10	Drogosze	26,3	9,0%	568	9,8%
11	Wilkowo Małe	10,08	3,4%	136	2,3%
12	Gęsie Góry	9,3	3,2%	186	3,2%
13	Gęsiki	11,6	3,9%	140	2,4%
14	Krelikiejmy	5,2	1,8%	115	2,0%
15	Modgarby	6,8	2,3%	87	1,5%
16	Skierki	18,04	6,1%	258	4,4%
17	Winda	12,4	4,2%	299	5,2%
18	Ogródki	7,2	2,5%	144	2,5%
19	Suchawa	5,5	1,9%	128	2,2%
20	Radosze	10,2	3,5%	167	2,9%
21	Silginy	6,95	2,4%	74	1,3%
22	Skandawa	11,93	4,1%	145	2,5%
23	Momajny	18,95	6,5%	195	3,4%
24	Barciany-sołectwo	19	6,5%	149	2,6%

Źródło: opracowanie własne.

Przedstawiony powyżej podział Gminy na jednostki analityczne daje możliwość prowadzenia analiz porównawczych, a także obserwacji zjawisk kryzysowych w dłuższym okresie czasu. Na następnej stronie przedstawiono podział Gminy Barciany na jednostki analityczne w ujęciu przestrzennym.

Ryc. 6 Podział Gminy Barciany na jednostki analityczne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

3.3 Wybór wskaźników służących dokonaniu analizy wskaźnikowej wskazanych jednostek analitycznych

ZJAWISKA KRYZYSOWE

Celem analizy wskaźnikowej jednostek analitycznych, przedstawionej w dalszej części Diagnozy, jest zidentyfikowanie lokalnych problemów, które występują na terenie Gminy Barciany. Pierwszym krokiem będzie ich prezentacja, a następnym zbadanie natężenia zjawisk kryzysowych występujących na terenie całej Gminy. Na potrzeby przedmiotowej analizy zgromadzono dane umożliwiające przedstawienie i zbadanie sfery społecznej z obszaru bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, problemów osób ze szczególnymi potrzebami, poziomu edukacji, kapitału społecznego, a także aktywności społecznej.

W sferze gospodarczej zbadano aktywność gospodarczą w poszczególnych jednostkach analitycznych. Z kolei w sferze środowiskowej skupiono się na analizie obecności w środowisku życia mieszkańców materiałów szkodliwych dla zdrowia i środowiska, zawierających włókna azbestowe. W sferze przestrzenno-funkcjonalnej zbadano dostępność infrastruktury publicznej, dostępność komunikacyjną oraz jakość terenów publicznych. Natomiast w przypadku sfery technicznej przeanalizowano stan techniczny przestrzeni publicznej i efektywność energetyczną.

POZYSKANIE DANYCH

Proces analityczny, oparty na agregowaniu informacji w obrębie jednostek analitycznych przeprowadzono z wykorzystaniem danych ilościowych, uzyskanych z rejestrów instytucji samorządowych oraz oddziałów instytucji funkcjonujących na terenie Gminy Barciany:

- Urzędu Gminy Barciany,
- Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcianach,
- Komendy Powiatowej Policji w Kętrzynie,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Kętrzynie,
- Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży,
- Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych).

Dane wyjściowe służące zdiagnozowaniu zjawisk kryzysowych w poszczególnych jednostkach analitycznych pozyskane od wyżej wymienionych instytucji przekształcono na porównywalne wskaźniki obrazujące sytuację w danej sferze, zgodnie z wcześniej opisaną standaryzacją danych. Podczas doboru wskaźników dokonano ich jednoczesnego rozróżnienia na stymulanty i destymulanty.

ZAKRES CZASOWY

Każdy z omawianych wskaźników zawiera informacje o zakresie czasowym jakiego dotyczy. Ma to na celu uszczegółowienie i doprecyzowanie występowania (trwania) danego zjawiska kryzysowego. Dane wykorzystane do analizy, a co za tym idzie obliczone wskaźniki dotyczyły głównie 2022 roku – na dzień opracowywania analiz były to bowiem najbardziej aktualne dane możliwe do pozyskania.

Tabela 4 Wskaźniki wykorzystane do zdiagnozowania zjawisk kryzysowych

SFERA SPOŁECZNA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
BEZROBOCIE	Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Powiatowy Urząd Pracy w Kętrzynie, Urząd Gminy Barciany	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy w Kętrzynie	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Udział osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy w Kętrzynie	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
ALKOHOLIZM	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach	Destymulanta	w 2022 r.
UBÓSTWO	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach, Urząd Gminy Barciany	Destymulanta	w 2022 r.
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach	Destymulanta	w 2022 r.
	Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na liczbę osób korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach	Destymulanta	w 2022 r.
	Liczba uczniów otrzymujących stypendium socjalne w przeliczeniu na 100 uczniów	Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach, Urząd Gminy Barciany	Destymulanta	w 2022 r.
	Liczba uczniów korzystających z posiłków finansowanych przez OPS w przeliczeniu na 100 uczniów	Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach, Urząd Gminy Barciany	Destymulanta	w 2022 r.
	Liczba osób objętych procedurą "Niebieskiej Karty" w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach, Urząd Gminy Barciany	Destymulanta	w 2022 r.
OSOBY ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach	Destymulanta	w 2022 r.
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w	Ośrodek Pomocy Społecznej w Barcianach	Destymulanta	w 2022 r.

	ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej			
KAPITAŁ SPOŁECZNY	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Urząd Gminy Barciany	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urząd Gminy Barciany	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Urząd Gminy Barciany	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Udział dzieci w wieku 0-3 lat w ogólnej liczbie mieszkańców	Urząd Gminy Barciany	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Udział dzieci w wieku 3-6 lat w ogólnej liczbie mieszkańców	Urząd Gminy Barciany	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
POZIOM EDUKACJI	Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty (średnia z 3 przedmiotów)	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży	Stymulanta	w 2022 r.
POZIOM UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Barciany	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Liczba kół gospodyń wiejskich na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Barciany	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
SFERA GOSPODARCZA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urząd Gminy Barciany	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urząd Gminy Barciany	Stymulanta	w 2022 r.
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem	Urząd Gminy Barciany	Stymulanta	w 2022 r.
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urząd Gminy Barciany	Destymulanta	w 2022 r.
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem	Urząd Gminy Barciany	Destymulanta	w 2022 r.
SFERA ŚRODOWISKOWA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
POKRYCIE AZBESTEM	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami	Urząd Gminy Barciany	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022

	azbestowocementowymi na 100 mieszkańców			
	Powierzchnia materiałów zawierających azbest na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Barciany	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
DOSTĘPNOŚĆ INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ	Liczba obiektów infrastruktury sportowej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, place sportowe, orliki, sale gimnastyczne, hale widowiskowe, baseny itp.) na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Barciany	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	Urząd Gminy Barciany	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA	Liczba czynnych przystanków autobusowych na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Barciany	Stymulanta	według stanu na 31.12.2022
JAKOŚĆ TERENÓW PUBLICZNYCH	Liczba punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Barciany	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
SFERA TECHNICZNA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
STAN TECHNICZNY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	Liczba obiektów komunalnych wymagających remontów z wyłączeniem urządzeń sieciowych (mieszkania komunalne, obiekty użyteczności publicznej, oczyszczalnie ścieków itp.) na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Barciany	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
	Liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Barciany	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022
EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	Liczba obiektów komunalnych wymagających termomodernizacji (mieszkania komunalne, obiekty użyteczności publicznej, oczyszczalnie ścieków itp.) na 100 mieszkańców	Urząd Gminy Barciany	Destymulanta	według stanu na 31.12.2022

Źródło: opracowanie własne.

4. Analiza wskaźnikowa Gminy Barciany

4.1 Sfera społeczna

Sfera społeczna stanowi najważniejszy element Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Obszar zdegradowany wyznacza się na podstawie koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Dalsza część podrozdziału przedstawia szczegółową charakterystykę sfery społecznej Gminy Barciany wraz z analizą wskaźnikową w podziale na jednostki analityczne.

BEZROBOCIE

Procesem społeczno-gospodarczym, który charakteryzuje poprawa najważniejszych wskaźników mierzących warunki życia jest rozwój gospodarczy. Pojęcie rozwoju obejmuje swym zakresem zmiany ilościowe np. wzrost zatrudnienia, dochodów, konsumpcji oraz zmiany jakościowe m.in. zmiany w strukturze PKB oraz zatrudnieniu. Zatem rozwój gospodarczy związany jest ściśle z rynkiem pracy. Brak możliwości podjęcia stałego zatrudnienia skutkuje bezrobociem, które doprowadza do pogorszenia sytuacji materialnej rodziny. Skutki bezrobocia w postaci braku środków finansowych na podstawowe potrzeby mają bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców.

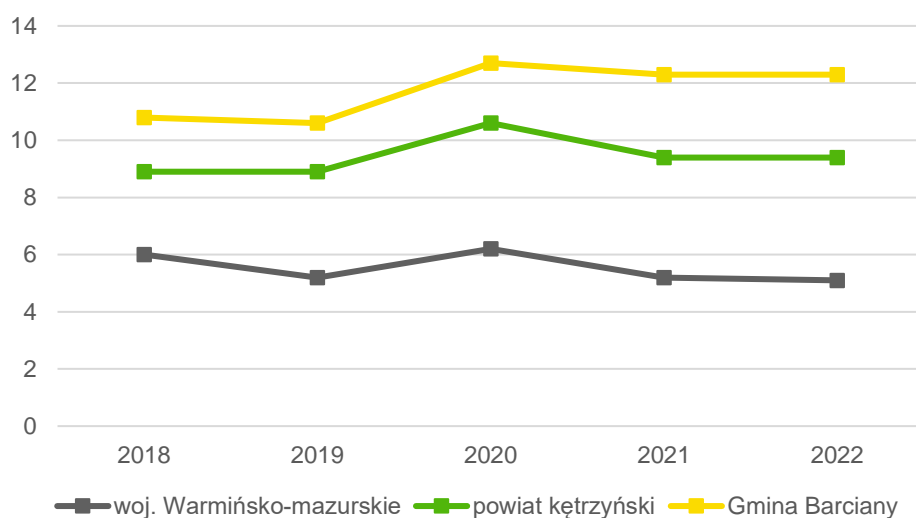
Bezrobotnym, w pewnym uproszczeniu, jest osoba, która ukończyła 18 lat i nie osiągnęła wieku emerytalnego, niezatrudniona i niewykonywająca innej pracy zarobkowej, ale zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (albo jeżeli jest to osoba niepełnosprawna, to jest zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukująca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.⁵

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym, które może przerodzić się w poważny problem, zwłaszcza kiedy jego poziom i natężenie pozostają wysokie w długim okresie. Ze względu na czas trwania wyróżnia się bezrobocie krótkookresowe, długookresowe, chroniczne, sezonowe. Ze względu na czynniki je wywołujące oraz konsekwencje jakie ze sobą noszą wyróżnia się natomiast bezrobocie strukturalne, koniunkturalne, technologiczne, frykcyjne czy naturalne. To ostatnie występuje zawsze, niezależnie od fazy cyklu koniunkturalnego, trwającego bądź nie sezonu czy dostępności miejsc pracy w przedsiębiorstwach. Przyczyną bezrobocia określanego jako naturalne jest fakt, że zawsze istnieje pewna liczba wolnych miejsc pracy oraz osób poszukujących lub zmieniających pracę. Ze względu na dynamikę tych procesów nie jest możliwa sytuacja, by w gospodarce nie było bezrobocia.

⁵ Pojęcie osoby bezrobotnej zdefiniowano w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. Dz. U. z 2022r. poz. 690)

Najbardziej problematyczną sytuacją na rynku pracy jest natomiast nie tyle poziom bezrobocia, co utrzymywanie się tego zjawiska w dłuższej perspektywie czasowej. Niekorzystne tło, które utrwali bezrobocie w gospodarce jest główną przyczyną pojawienia się bezrobocia długookresowego (które trwa ponad rok). Wydłużający się okres poszukiwań pracy wywołuje szereg strat, zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i społecznym. Stanowi też zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym według danych GUS w Gminie Barciany był w latach 2018-2022 wyższy niż średnia powiatu kętrzyńskiego i dla województwa warmińsko-mazurskiego. Warto zauważyć, że wskaźnik ten zmieniał się rok do roku, przy czym w 2020 roku był najwyższy i wyniósł 12,7% (dla porównania w województwie 6,2%, a w powiecie 10,6%).

Ryc. 7 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Kętrzynie, na koniec 2022 roku na terenie Gminy Barciany zarejestrowanych było 422 bezrobotnych (7,3% mieszkańców Gminy), w tym 296 osób stanowiło osoby długotrwale bezrobotne (5,1% mieszkańców Gminy), a 128 osób (2,2% mieszkańców Gminy) posiadało tylko wykształcenie podstawowe. Warto zauważyć, że w samych Barcianach mieszkało 55 osób zarejestrowanych jako bezrobotne (co stanowi 6,3% mieszkańców miejscowości).

Analiza wskaźnikowa dla jednostek analitycznych, wskazująca na zróżnicowanie natężenia problemu bezrobocia w Gminie Barciany, przeprowadzona została w oparciu o następujące wskaźniki:

- liczbę osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym,
- udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- udział osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych.

Najwięcej osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym zanotowano w jednostce analitycznej Solkieniki (gdzie wskaźnik wynosił 60,00). Z kolei najniższe wartości wskaźnika zanotowano w jednostkach Krelikiejmy oraz Silginy, na terenie których nie zarejestrowano osób bezrobotnych. Średnia niniejszego wskaźnika dla całej Gminy Barciany wynosiła 12,18. Wartości powyżej średniej dla Gminy otrzymano również w jednostkach Aptynty, Mołtajny, Podławki, Gęsie Góry, Gęsiki, Modgarby, Suchawa oraz Skandawa.

Długotrwałe bezrobocie jest to jedno z najbardziej niekorzystnych zjawisk na rynku pracy, często powodujące marginalizację osób nim dotkniętych. W jednostkach Skandawa oraz Modgarby, odpowiednio 92,3% oraz 87,5% osób bezrobotnych stanowiły osoby pozostające długotrwałe bez pracy. Warto zaznaczyć, że grupę osób długotrwałe bezrobotnych w tych jednostkach stanowiło łącznie 19 osób. Problem ten zauważalny jest również w dużym natężeniu w jednostkach Barciany, Aptynty, Podławki, Frączkowo, Rodele, Wilkowo Małe, Gęsie Góry, Gęsiki oraz Skierki, dla których wyniki wskaźnika osiągnęły wartości powyżej średniej dla Gminy (70,1%).

Przeanalizowano również udział osób bezrobotnych posiadających wykształcenie podstawowe w ogólnej liczbie bezrobotnych. Takie osoby również zagrożone są wykluczeniem z rynku pracy z uwagi na częste niedostosowanie wiedzy i umiejętności do wymagań pracodawców. Największy udział bezrobotnych z wykształceniem podstawowym wśród bezrobotnych ogółem stwierdzono w jednostkach Bobrowo (66,7%), Modgarby (50,0%), Gęsie Góry (48,1%), Frączkowo (47,4%) oraz Asuny (46,2%). Średnia tego wskaźnika dla Gminy wynosiła 30,3%. Wyniki powyżej średniej dla Gminy odnotowano ponadto w jednostkach Aptynty, Drogosze, Wilkowo Małe, Gęsiki, Suchawa oraz Radosze.

Szczegółowe dane dotyczące bezrobocia we wszystkich jednostkach analitycznych zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 5 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze bezrobocia

Jednostka analityczna	BEZROBOCIE					
	Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym		Udział osób długotrwałe bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych		Udział osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Barciany	10,56	0,141	74,5%	-0,180	29,1%	0,077
Aptynty	15,97	-0,329	78,9%	-0,360	42,1%	-0,729
Mołtajny	14,52	-0,204	65,6%	0,187	27,9%	0,153
Asuny	11,93	0,022	53,8%	0,666	46,2%	-0,980
Bobrowo	4,62	0,658	66,7%	0,142	66,7%	-2,251
Podławki	18,52	-0,551	76,7%	-0,267	26,7%	0,227
Frączkowo	11,18	0,087	73,7%	-0,145	47,4%	-1,055
Rodele	11,86	0,027	71,4%	-0,053	23,8%	0,404

Solkieniki	60,00	-4,159	63,9%	0,256	13,9%	1,019
Drogosze	11,34	0,073	66,7%	0,142	30,8%	-0,027
Wilkowo Małe	6,67	0,479	80,0%	-0,403	40,0%	-0,599
Gęsie Góry	23,48	-0,983	81,5%	-0,464	48,1%	-1,104
Gęsiki	13,25	-0,093	81,8%	-0,477	36,4%	-0,374
Krelikiejmy	0,00	1,059	0,0%	2,868	0,0%	1,879
Modgarby	13,79	-0,140	87,5%	-0,710	50,0%	-1,218
Skierki	8,50	0,320	76,9%	-0,277	15,4%	0,926
Winda	6,77	0,470	53,8%	0,666	15,4%	0,926
Ogródki	6,02	0,535	60,0%	0,415	20,0%	0,640
Suchawa	12,68	-0,043	44,4%	1,051	33,3%	-0,186
Radosze	7,00	0,450	57,1%	0,532	42,9%	-0,776
Silginy	0,00	1,059	0,0%	2,868	0,0%	1,879
Skandawa	15,48	-0,287	92,3%	-0,906	23,1%	0,449
Momajny	8,85	0,290	60,0%	0,415	20,0%	0,640
Barciany-sołectwo	5,49	0,581	40,0%	1,233	20,0%	0,640
Średnia dla Gminy	12,18	0,000	70,1%	0,000	30,3%	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Kętrzynie, OPS w Barcianach, Urzędu Gminy Barciany.

UBÓSTWO

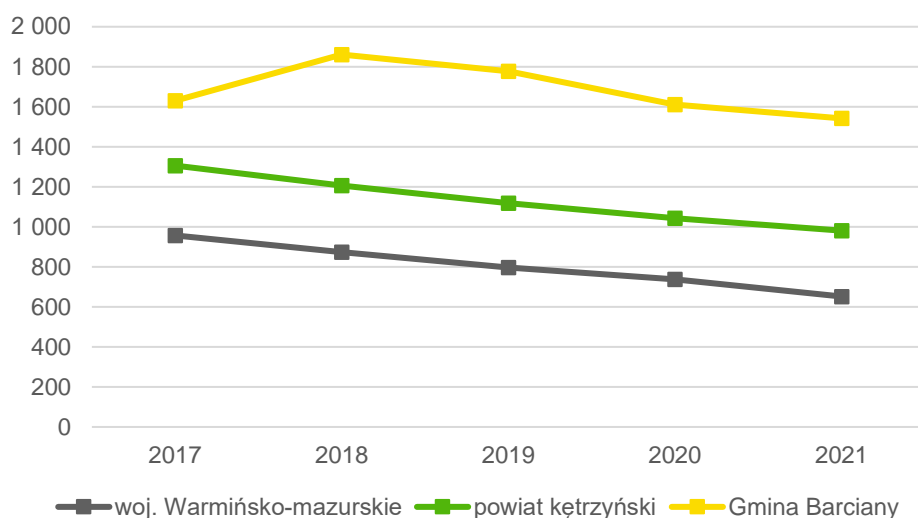
Występującemu i pogłębiającemu się zjawisku bezrobocia bardzo często współtowarzyszy zjawisko ubóstwa, które opiera się na odniesieniu poziomu zaspokojenia potrzeb osób, rodzin, gospodarstw domowych do poziomu ich zaspokojenia przez innych członków społeczeństwa. Ubóstwo rozumiane jest przede wszystkim jako ograniczenie środków do życia, a tym samym skutkujące obniżeniem się poziomu życia poza akceptowane w kraju zamieszkania minimum.

Na terenie Gminy Barciany funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, zlokalizowany przy ulicy Wojska Polskiego 7, który podejmuje działania zmierzające m.in. do ograniczenia ubóstwa. Wśród zadań realizowanych przez tę instytucję znajdują się m.in. te z zakresu polityki społecznej na rzecz rodzin i osób, które nie mogą samodzielnie egzystować, wykorzystując własne zasoby, uprawnienia i możliwości, aby sprostać trudnej sytuacji, w jakiej się znaleźli. Do głównych zadań Ośrodka należy: przyznawanie i wypłacanie świadczeń przewidzianych ustawą o pomocy społecznej, ustawą o świadczeniach rodzinnych, ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, a także innych ustaw, realizacja rządowych programów pomocy społecznej i gminnych programów osłonowych. Ponadto do zadań OPS należy realizacja programów współfinansowanych ze środków unijnych oraz realizacja zadań wynikających z przepisów prawa.

Świadczona przez GOPS w Barcianach pomoc dla osób i rodzin, które znajdują się w kryzysowej sytuacji przybiera formy pieniężne i niepieniężne. Jedną z takich form jest przyznawanie świadczeń, w tym m.in.: zasiłków stałych, okresowych i celowych, a także innych świadczeń pieniężnych. Do niepieniężnych form pomocy zalicza się: pracę socjalną, poradnictwo specjalistyczne, interwencję kryzysową, zapewnienie schronienia, posiłku,

niezbędnych ubrań, sprawienie pogrzebu, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze.

Poziom ubóstwa można określić m.in. za pomocą wskaźnika przedstawiającego liczbę beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. W latach 2017-2021 roku wyniki dla Gminy Barciany były wyższe niż wyniki dla powiatu kętrzyńskiego i województwa warmińsko-mazurskiego. Od 2019 roku zauważalne są tendencje spadkowe opisywanego wskaźnika zarówno dla Gminy Barciany, jak i dla powiatu oraz województwa. W 2022 roku w Gminie Barciany były to 1 542 osoby (na 10 tys. mieszkańców), przy 981 osobach w powiecie oraz 652 osobach w województwie. Szczegółowe dane przedstawia wykres na poniższej rycinie.

Ryc. 8 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Barciany na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2022 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udzielił pomocy 632 mieszkańcom. Powodami ubiegania się o pomoc społeczną najczęściej w Gminie było: bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo oraz długotrwała lub ciężka choroba. Spośród osób, które w 2022 roku korzystały z pomocy społecznej 107 osób otrzymało pomoc z tytułu ubóstwa. Osobom, które korzystały z pomocy społecznej w 2022 roku wypłacono zasiłki w łącznej kwocie przekraczającej 475 tys. zł. Walka z ubóstwem opiera się również na pomocy najmłodszych poprzez finansowanie stypendiów socjalnych dla uczniów czy organizowanie posiłków w szkołach.

W poszczególnych jednostkach analitycznych zjawisko ubóstwa zbadano na podstawie wskaźników:

- Udziału osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców,
- Odsetka osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej,
- Kwoty wypłaconych zasiłków na liczbę osób korzystających z pomocy społecznej,
- Liczby uczniów otrzymujących stypendium socjalne w przeliczeniu na 100 uczniów,

- Liczby uczniów korzystających z posiłków finansowanych przez OPS w przeliczeniu na 100 uczniów.

Największe nagromadzenie osób korzystających z pomocy społecznej zanotowano w jednostkach Skandawa (24,8%), Asuny (21,1%), Rodele (19,6%) i Gęsie Góry (17,7%). Średnia dla Gminy analizowanego wskaźnika wynosiła 10,9%. Wartości powyżej średniej dla Gminy odnotowano ponadto w jednostkach Mołtajny (14,7%), Podławki (14,3%), Frączkowo (14,2%), Wilkowo Małe (12,5%), Suchawa (14,1%), Momajny (13,8%) oraz Barciany-sołectwo (12,8%). Natomiast najmniejszy udział korzystających z ośrodka pomocy społecznej odnotowano w jednostkach Radosze (1,2%) oraz Krelikiejmy (1,7%).

Jeżeli scharakteryzować zbiór osób korzystających z pomocy społecznej według przyczyny, to należy wskazać, że największy udział korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej odnotowano w jednostkach Solkieniki i Radosze (50%). Z kolei jednostki, w których nie odnotowano korzystającego z pomocy z tego tytułu to Bobrowo i Krelikiejmy. Wartość średnia dla Gminy analizowanego wskaźnika wynosi 16,9%.

Nieco inaczej kształtuje się inny wskaźnik obrazujący poziom ubóstwa w jednostkach analitycznych, mianowicie kwota wypłaconych zasiłków. Najwyższe wartości wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na 100 mieszkańców zanotowano w jednostkach Radosze (6 041,26 zł) i Krelikiejmy (4 575,00 zł), a najniższe w jednostkach Solkieniki (454,69 zł) i Ogródki (467,33 zł). W całej Gminie w 2022 r. średnio wypłacono 1 543,35 zł/100 mieszkańców.

Jedną z form pomocy są stypendia socjalne dla uczniów z najuboższych rodzin. Analizę przeprowadzono za pomocą wskaźnika obrazującego liczbę uczniów otrzymujących stypendium socjalne w przeliczeniu na 100 uczniów. Najwyższe wartości analizowanego wskaźnika odnotowano w jednostkach Modgarby (100,00 uczniów w przeliczeniu na 100 uczniów), Asuny (75,00) oraz Silginy (50,00). Średnia danego wskaźnika dla całej Gminy wynosi 21,69. Wartości powyżej średniej odnotowano również w jednostkach Aptynty, Podławki, Rodele, Gęsie Góry, Skierki, Suchawa, Skandawa oraz Barciany-sołectwo. W czterech jednostkach nie odnotowano uczniów pobierających stypendium socjalne.

Ostatnią grupą wskaźników mierzących poziom ubóstwa są wskaźniki informujące o liczbie uczniów korzystających z posiłków finansowanych przez GOPS. Program oferujący dzieciom posiłki w szkole w największym stopniu dotyczył uczniów z jednostek Modgarby (100,00 uczniów w przeliczeniu na 100 uczniów), Skandawa (82,35), Asuny (75,00) oraz Barciany-sołectwo (75,00). Tylko w jednostce Bobrowo nie odnotowano uczniów korzystających z finansowania posiłków. Średnia wartość analizowanego wskaźnika dla całej Gminy wynosi 45,27.

Szczegółowe zestawienie wyników dla wszystkich analizowanych jednostek przedstawiono w tabeli na następnej stronie.

Tabela 6 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze ubóstwa

Jednostka analityczna	UBÓSTWO									
	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców		Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej		Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na liczbę osób korzystających z pomocy społecznej		Liczba uczniów otrzymujących stypendium socjalne w przeliczeniu na 100 uczniów		Liczba uczniów korzystających z posiłków finansowanych przez OPS w przeliczeniu na 100 uczniów	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Barciany	6,5%	0,707	22,8%	-0,422	1 969,59	-0,343	16,67	0,212	56,94	-0,444
Apynty	10,4%	0,084	27,3%	-0,743	2 393,91	-0,685	33,33	-0,491	55,56	-0,391
Mołtajny	14,7%	-0,611	9,4%	0,538	1 490,77	0,042	19,77	0,081	69,77	-0,931
Asuny	21,1%	-1,632	34,2%	-1,241	2 113,42	-0,459	75,00	-2,247	75,00	-1,130
Bobrowo	4,8%	0,974	0,0%	1,216	1 585,37	-0,034	0,00	0,914	0,00	1,720
Podławki	14,3%	-0,550	20,0%	-0,220	1 226,01	0,256	28,57	-0,290	32,14	0,499
Frączkowo	14,2%	-0,523	11,1%	0,418	2 133,07	-0,475	17,65	0,170	41,18	0,155
Rodele	19,6%	-1,395	17,2%	-0,018	1 356,06	0,151	39,02	-0,731	63,41	-0,690
Solkieniki	6,9%	0,640	50,0%	-2,374	454,69	0,877	0,00	0,914	33,33	0,453
Drogosze	8,6%	0,363	8,2%	0,629	862,18	0,549	20,00	0,071	30,00	0,580

Wilkowo Małe	12,5%	-0,256	5,9%	0,793	1 263,67	0,225	20,00	0,071	26,67	0,707
Gęsie Góry	17,7%	-1,093	6,1%	0,780	1 241,49	0,243	25,00	-0,140	55,00	-0,370
Gęsiki	8,6%	0,372	8,3%	0,617	2 380,53	-0,675	0,00	0,914	9,52	1,358
Krelikiejmy	1,7%	1,464	0,0%	1,216	4 575,00	-2,443	8,33	0,563	8,33	1,403
Modgarby	5,7%	0,824	20,0%	-0,220	1 732,88	-0,153	100,00	-3,300	100,00	-2,080
Skierki	6,6%	0,689	11,8%	0,371	1 295,00	0,200	28,00	-0,266	28,00	0,656
Winda	5,4%	0,887	18,8%	-0,131	1 438,22	0,085	7,69	0,590	19,23	0,989
Ogródki	2,1%	1,409	33,3%	-1,178	467,33	0,867	0,00	0,914	12,50	1,245
Suchawa	14,1%	-0,505	27,8%	-0,779	1 207,81	0,270	29,41	-0,326	47,06	-0,068
Radosze	1,2%	1,551	50,0%	-2,374	6 041,26	-3,624	9,09	0,531	18,18	1,029
Silginy	9,5%	0,230	28,6%	-0,836	1 689,94	-0,118	50,00	-1,193	50,00	-0,180
Skandawa	24,8%	-2,226	19,4%	-0,181	1 544,97	-0,001	23,53	-0,078	82,35	-1,409
Momajny	13,8%	-0,471	29,6%	-0,912	1 413,45	0,105	11,54	0,428	34,62	0,405
Barciany-sołectwo	12,8%	-0,296	10,5%	0,460	949,79	0,478	25,00	-0,140	75,00	-1,130
Średnia dla Gminy	10,9%	0,000	16,9%	0,000	1543,35	0,000	21,69	0,000	45,27	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Barcianach, Urzędu Gminy Barciany.

ALKOHOLIZM

Alkoholizm to termin wieloznaczny, w wąskim znaczeniu to choroba alkoholowa, czyli uzależnienie od alkoholu etylowego, a w szerokim znaczeniu to następstwa nadmiernego używania alkoholu, nie tylko zdrowotne, lecz również społeczne. Motywy sięgania po alkohol są bardzo zróżnicowane. Zalicza się do nich m. in. chęć ucieczki od rzeczywistości, przyczyny ceremonialne w związku z zabawą, dla dodania sobie odwagi oraz picie nałogowe.

Według Antoniego Kępińskiego⁶ można wyróżnić kilka stylów korzystania z alkoholu, w zależności od przyczyn sięgania po ten środek odurzający:

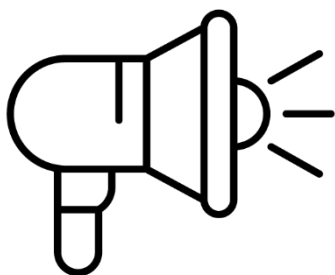
- „neurasteniczny” styl picia – by zredukować zmęczenie i rozdrażnienie,
- „kontaktywny” – by ułatwić sobie nawiązywanie kontaktów z innymi,
- „dionizyjski” – dla uzyskania stanu oszołomienia i ucieczki od rzeczywistości,
- „heroiczny” – dla osiągnięcia poczucia mocy,
- „samobójczy”.

Bohdan Woronowicz z kolei wymienia trzy motywy spożywania alkoholu:

- „ucieczkowe” – celem jest zredukowanie napięcia, poprawa nastroju, odprężenie oraz zapomnienie o kłopotach,
- „społeczne” – picie alkoholu w towarzystwie, przy konkretnej okazji, z uprzejmości;
- „w poszukiwaniu przyjemności” – dla walorów smakowych, czy z przekonania o pozytywnym oddziaływaniu alkoholu na zdrowie.

Analiza wskaźnikowa w aspekcie występowania problemu alkoholizmu przeprowadzona została w oparciu o informacje nt. udziału osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej.

Największy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu zanotowano w jednostce analitycznej Radosze (50,0%). W jednostkach Bobrowo, Frąckowo, Solkieniki, Drogosze, Krelikiejmy, Ogródki oraz Barciany-sołectwo nie odnotowano osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu. Średnia dla Gminy w tym zakresie wynosi 5,1%. Należy jednak mieć na uwadze, że problem alkoholizmu często jest ukrywany, nie zawsze osoby potrzebujące pomocy, aby wyjść z nałogu, się po nią zgłaszają. Zdarza się również, że sama osoba nadużywająca alkohol tego problemu nie zauważa, co dodatkowo wskazuje, że skala problemu może być zdecydowanie większa niż pokazują to dane OPS. Analiza wskaźnikowa dla problemu alkoholizmu wśród jednostek analitycznych Gminy Barciany przedstawiona została w tabeli na następnej stronie.

⁶ Maciej Frąckowiak, Marek Motyka, Charakterystyka problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu, Hygeia Public Health, 2015

Tabela 7 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze alkoholizmu

Jednostka analityczna	ALKOHOLIZM	
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	
	wskaźnik	standaryzacja
Barciany	5,3%	-0,018
Aptynty	4,5%	0,046
Mołtajny	5,7%	-0,053
Asuny	2,6%	0,216
Bobrowo	0,0%	0,451
Podfawki	2,9%	0,196
Frączkowo	0,0%	0,451
Rodele	3,1%	0,173
Solkieniki	0,0%	0,451
Drogosze	0,0%	0,451
Wilkowo Małe	11,8%	-0,597
Gęsie Góry	3,0%	0,181
Gęsiki	16,7%	-1,033
Krelikiejmy	0,0%	0,451
Modgarby	20,0%	-1,330
Skierki	17,6%	-1,120
Winda	6,3%	-0,106
Ogródki	0,0%	0,451
Suchawa	5,6%	-0,044
Radosze	50,0%	-4,000
Silginy	14,3%	-0,821
Skandawa	5,6%	-0,044
Momajny	11,1%	-0,538
Barciany-sołectwo	0,0%	0,451
Średnia dla Gminy	5,1%	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Barcianach.

PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępczość rozumie się jako wszelkiego rodzaju czyny określone przez prawo jako zachowania niezgodne z normą prawną, popełnione na danym terenie w określonym czasie. Do ograniczania przestępczości służą m.in. takie działania jak: prowadzenie profilaktyki kryminalistycznej, racjonalna polityka karna, kontrola społeczna, współpraca społeczności lokalnych z odpowiednimi służbami i wpływ wychowawczy.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców Gminy Barciany czuwają funkcjonariusze z Komendy Powiatowej Policji w Kętrzynie. Rejon Gminy podzielony jest na dwa rejony (rejon 8 oraz rejon 13), które obsługują dzielnicowi. Funkcjonariusze prowadzą działania o charakterze prewencyjnym i interwencyjnym. Ponadto na terenie Gminy Barciany funkcjonuje Placówka Straży Granicznej. W ramach współdziałania z KPP w Kętrzynie realizuje ona wspólne służby.

Analizę wskaźnikową w obszarze przestępczości zbadano na podstawie wskaźnika obrazującego liczbę osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Z zebranych danych oraz przeprowadzonej analizy wskaźnikowej określono występowanie negatywnego zjawiska jakim jest objęcie procedurą „Niebieskiej Karty” wśród mieszkańców aż ośmiu jednostek analitycznych. Największe wartości wskaźnika odnotowano w jednostkach Skandawa (1,38), Gęsiki (0,71), Gęsie Góry (0,54), Momajny (0,51) oraz Barciany (0,45). W szesnastu jednostkach nie odnotowano osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty”. Szczegółowe dane analizy wskaźnikowej w obszarze przestępczości przedstawia tabela poniżej.

Tabela 8 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze przestępczości

Jednostka analityczna	PRZESTĘPCZOŚĆ	
	Liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” na 100 mieszkańców	
	wskaźnik	standaryzacja
Barciany	0,45	-0,682
Aptynty	0,00	0,664
Mołtajny	0,28	-0,159
Asuny	0,00	0,664
Bobrowo	0,00	0,664
Podławki	0,00	0,664
Frączkowo	0,00	0,664
Rodele	0,31	-0,244
Solkieniki	0,00	0,664
Drogosze	0,18	0,143
Wilkowo Małe	0,00	0,664
Gęsie Góry	0,54	-0,928
Gęsiki	0,71	-1,451
Krelikiejmy	0,00	0,664
Modgarby	0,00	0,664
Skierki	0,00	0,664
Winda	0,00	0,664
Ogródki	0,00	0,664
Suchawa	0,00	0,664

Radosze	0,00	0,664
Silginy	0,00	0,664
Skandawa	1,38	-3,419
Momajny	0,51	-0,854
Barciany-sołectwo	0,00	0,664
Średnia dla Gminy	0,22	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie OPS w barcianach, Urzędu Gminy Barciany.

OSOBY ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o *zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami*, za osobę ze szczególnymi potrzebami uznaje się osobę, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przewyższenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. Osoby ze szczególnymi potrzebami, rozumiane zgodnie z zakresem dostępności, zdefiniowanym w Programie Rządowym Dostępność Plus 2018-2025, to między innymi:

- osoby na wózkach inwalidzkich, poruszające się o kulach, o ograniczonej możliwości poruszania się,
- osoby niewidome i słabowidzące,
- osoby z niepełnosprawnością słuchu,
- osoby głuchoniewidome,
- osoby z niepełnosprawnością psychiczną i intelektualną,
- osoby starsze i osłabione chorobami,
- kobiety w ciąży,
- osoby z małymi dziećmi, w tym z wózkami dziecięcymi,
- osoby mające trudności w komunikowaniu się z otoczeniem (także z rozumieniem języka pisanego albo mówionego),
- osoby o nietypowym wzroście (w tym również dzieci),
- osoby z ciężkim lub nieporęcznym bagażem, towarem.

Obszar dotyczący problemów osób ze specjalnymi potrzebami przeanalizowano w oparciu o następujące wskaźniki:

- Odsetka osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej,
- Odsetka osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej.

W skali całej Gminy korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności było w 2022 roku 128 osób, przy 632 osobach korzystających z pomocy społecznej ogółem. Największy odsetek osób korzystających z pomocy z tytułu niepełnosprawności zanotowano w jednostkach Bobrowo i Modgarby (60% ogólnej liczby korzystających z pomocy społecznej) oraz Krelikiejmy i Radosze (50,0%). Z kolei najmniejsze wartości analizowanego wskaźnika

odnotowano w jednostkach Gęsie Góry (9,1%) oraz Skandawa (11,1%). Średnia wartość wskaźnika dla całej Gminy wynosi 20,3%.

Mniejsza liczba mieszkańców (67) zgłosiła się natomiast o pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby. Pod tym względem największy udział beneficjentów w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej pochodzi z jednostek Ogródki (33,3%), Modgarby (20,0%) oraz Widna (18,8%). Średnia wartość dla całej Gminy wynosi 10,6%. W jednostkach Bobrowo, Krelikiejmy oraz Radosze nie zanotowano osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby. Szczegółowa analiza wskaźnikowa dotycząca wszystkich jednostek analitycznych przedstawiona została w tabeli poniżej.

Tabela 9 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze osób ze szczególnymi potrzebami

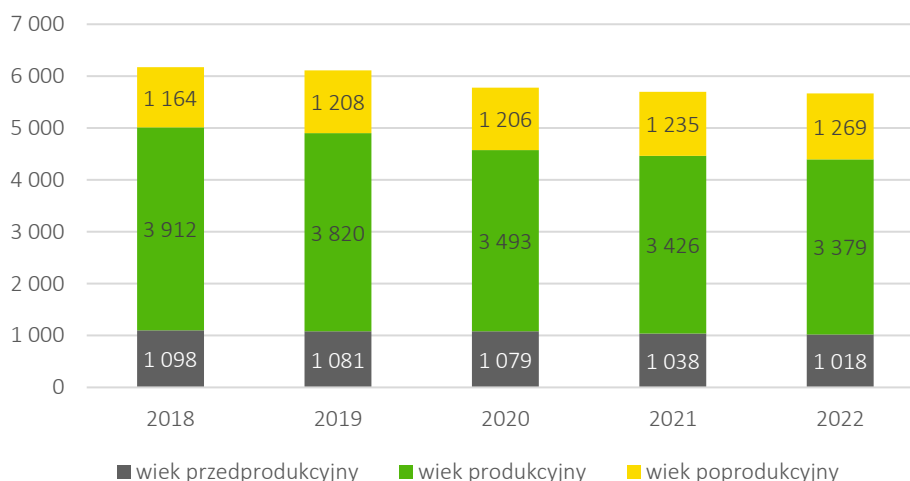
Jednostka analityczna	OSOBY ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI			
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej		Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Barciany	22,8%	-0,159	15,8%	-0,690
Aptynty	18,2%	0,129	13,6%	-0,404
Mołtajny	17,9%	0,145	8,5%	0,281
Asuny	15,8%	0,278	13,2%	-0,340
Bobrowo	60,0%	-2,476	0,0%	1,410
Podławki	20,0%	0,016	14,3%	-0,490
Frączkowo	19,4%	0,050	2,8%	1,041
Rodele	15,6%	0,288	12,5%	-0,253
Solkieniki	16,7%	0,223	16,7%	-0,807
Drogosze	24,5%	-0,264	4,1%	0,867
Wilkowo Małe	23,5%	-0,204	5,9%	0,628
Gęsie Góry	9,1%	0,695	12,1%	-0,202
Gęsiki	33,3%	-0,815	8,3%	0,302
Krelikiejmy	50,0%	-1,853	0,0%	1,410
Modgarby	60,0%	-2,476	20,0%	-1,250
Skierki	35,3%	-0,937	5,9%	0,628
Winda	25,0%	-0,296	18,8%	-1,084
Ogródki	33,3%	-0,815	33,3%	-3,023
Suchawa	22,2%	-0,123	11,1%	-0,068
Radosze	50,0%	-1,853	0,0%	1,410
Silginy	28,6%	-0,518	14,3%	-0,490
Skandawa	11,1%	0,570	13,9%	-0,437
Momajny	22,2%	-0,123	7,4%	0,425
Barciany-sołectwo	15,8%	0,278	10,5%	0,010
Średnia dla Gminy	20,3%	0,000	10,6%	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Barcianach.

KAPITAŁ SPOŁECZNY

Kapitał społeczny to termin pochodzący z pogranicza ekonomii i socjologii, oznaczający kapitał (jako element procesu produkcji i życia w zorganizowanym społeczeństwie), którego wartość opiera się na wzajemnych relacjach społecznych i zaufaniu jednostek, które dzięki niemu mogą osiągać więcej korzyści (z ekonomicznego i społecznego punktu widzenia). Powszechnie uważa się, że zachodzi pozytywna korelacja między wysokim poziomem kapitału społecznego a produktywnością gospodarki.

Omawiając kapitał społeczny w odniesieniu do Gminy Barciany, nie sposób zatem nie wspomnieć o negatywnym (z punktu widzenia gospodarczego) zjawisku wyludniania się Gminy oraz starzenia się społeczeństwa. W latach 2018-2022 liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła z 1 164 do 1 269. Wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego (udział osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym) wynosił w 2018 roku 21,9%, a w 2022 roku – 28,3%. Dynamika wzrostu wskaźnika wynosiła 129%, co stanowiło podobny wzrost jak w powiecie oraz więcej niż średnia dla województwa. Biorąc również pod uwagę prognozy demograficzne GUS, proces starzenia się społeczeństwa będzie dalej postępował, co niesie za sobą szereg konsekwencji, zarówno gospodarczych, społecznych, jak i instytucjonalnych. Strukturę ludności w ostatnich latach przedstawia wykres na poniższej rycinie.

Ryc. 9 Struktura ludności w Gminie Barciany w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza danych na poziomie jednostek analitycznych wykazuje duże wewnętrzne zróżnicowanie w tym zakresie. Zjawiska związane ze zmianami liczby ludności w Gminie Barciany, w podziale na jednostki analityczne, przeanalizowano za pomocą następujących wskaźników:

- Udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności,
- Ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- Udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności,
- Udziału dzieci w wieku 0-3 lat w ogólnej liczbie mieszkańców,
- Udziału dzieci w wieku 3-6 lat w ogólnej liczbie mieszkańców.

Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, wskazuje na tendencje w zakresie potencjału nowej siły roboczej w najbliższych latach. Im niższy wskaźnik, tym potencjał ten jest mniejszy. Najniższe wskaźniki w tym zakresie zaobserwowano w jednostkach analitycznych Frączkowo (11,8%), Winda (12,4%), Bobrowo (12,5%), Solkieniki (12,6%) oraz Aptynty (12,7%). Pozostałymi jednostkami dla których wartości wskaźnika były mniejsze niż średnia dla całej Gminy (18,4%) to Silginy (14,9%), Barciany (15,0%), Modgarby (17,2%) oraz Asuny (18,3%). Najwyższe wartości analizowanego wskaźnika odnotowano w jednostkach Rodele (24,8%), Ogródki (24,3%) oraz Gęsiki (23,6%).

Duże wewnętrzne zróżnicowanie obserwuje się także w zakresie liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Największą liczbę osób w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym zanotowano w jednostkach Aptynty (55,46), Krelikiejmy (55,17) oraz Silginy (50). Z kolei najmniejsze wartości odnotowano w jednostkach Podławki (20,37), Modgarby (24,14) oraz Solkieniki (26,67), przy średniej dla Gminy na poziomie 36,54%.

Z kolei wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby ludności, który zwiększa się w perspektywie lat, wskazuje na nasilony proces starzenia się społeczeństwa. Jest to negatywne zjawisko z punktu widzenia gospodarczego i aktywności osób na rynku pracy, jednak należy zaznaczyć, że osoby starsze mają również bardzo istotny i pozytywny wpływ na społeczność lokalną. Seniorzy często angażują się w wydarzenia kulturalne czy integracyjne, mając przy tym duży wkład w rozwój społeczny ze względu na swoje życiowe doświadczenie. Największy udział osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogółu mieszkańców, stwierdzono w jednostkach analitycznych Aptynty (31,1%), Silginy (28,4%) i Krelikiejmy (27,8%). Zdecydowane negatywne wartości wskaźnika w stosunku do średniej dla Gminy (która wynosi 21,8%) dotyczą również jednostek Barciany (25,8%), Wilkowo Małe (25,7%), Bobrowo (25,0%), Winda (23,4%), Suchawa (23,4%) oraz Skierki (22,1%).

Kolejnymi wskaźnikami opisującymi kapitał społeczny jest udział osób najmłodszych w ogólnej liczbie ludności. Największy udział dzieci w wieku 0-3 lat w ogólnej liczbie mieszkańców wystąpił w jednostkach Krelikiejmy (7,8%), Ogródki (7,6%) i Modgarby (6,9%). Z kolei najmniejszy udział dzieci w analizowanym przedziale wiekowym zarejestrowano w jednostkach Skandawa (0,7%), Bobrowo (1,0%) oraz Winda (1,0%). Dla całej Gminy średnia wartość badanego wskaźnika wynosi 3,3%.

Natomiast największy udział dzieci w wieku 3-6 lat w ogólnej liczbie mieszkańców wystąpił w jednostkach Rodele (5,5%) oraz Aptynty (4,7%). Z kolei najmniejszy udział dzieci w analizowanym przedziale wiekowym zarejestrowano w jednostkach Krelikiejmy (0,9%) oraz Bobrowo (1,0%). Dla całej Gminy średnia wartość badanego wskaźnika wynosi 3,0%. Kompleksowe dane z omawianego zakresu przedstawiono w tabeli na następnej stronie.

Tabela 10 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze kapitału społecznego

Jednostka analityczna	KAPITAŁ SPOŁECZNY									
	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności		Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności		Udział dzieci w wieku 0-3 lat w ogólnej liczbie mieszkańców		Udział dzieci w wieku 3-6 lat w ogólnej liczbie mieszkańców	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Barciany	15,0%	-0,862	43,57	-0,791	25,8%	-0,956	3,0%	-0,173	2,3%	-0,556
Aptynty	12,7%	-1,435	55,46	-2,128	31,1%	-2,244	2,4%	-0,450	4,7%	1,355
Mołtajny	20,3%	0,475	36,67	-0,015	21,4%	0,108	5,0%	0,775	2,5%	-0,378
Asuny	18,3%	-0,018	34,86	0,188	21,1%	0,175	2,2%	-0,513	1,7%	-1,030
Bobrowo	12,5%	-1,495	40,00	-0,389	25,0%	-0,764	1,0%	-1,097	1,0%	-1,581
Podławki	20,1%	0,425	20,37	1,818	13,5%	2,006	2,9%	-0,213	4,1%	0,871
Frączkowo	11,8%	-1,669	31,76	0,537	21,3%	0,139	1,2%	-0,995	1,6%	-1,102
Rodele	24,8%	1,632	38,42	-0,212	20,9%	0,236	5,8%	1,158	5,5%	1,984
Solkieniki	12,6%	-1,458	26,67	1,110	18,4%	0,831	3,4%	0,055	3,4%	0,363
Drogosze	20,6%	0,556	31,10	0,611	18,8%	0,723	4,0%	0,334	4,2%	0,971
Wilkowo Małe	19,1%	0,181	46,67	-1,139	25,7%	-0,941	5,9%	1,183	4,4%	1,117

Gęsie Góry	19,9%	0,377	29,57	0,784	18,3%	0,858	1,6%	-0,795	3,8%	0,610
Gęsiki	23,6%	1,309	28,92	0,857	17,1%	1,133	2,9%	-0,219	3,6%	0,459
Krelikiejmy	21,7%	0,845	55,17	-2,096	27,8%	-1,446	7,8%	2,084	0,9%	-1,653
Modgarby	17,2%	-0,294	24,14	1,394	16,1%	1,386	6,9%	1,653	2,3%	-0,536
Skierki	18,6%	0,051	37,25	-0,081	22,1%	-0,062	1,6%	-0,824	3,1%	0,091
Winda	12,4%	-1,526	36,46	0,009	23,4%	-0,380	1,0%	-1,078	2,7%	-0,241
Ogródki	24,3%	1,495	31,33	0,586	18,1%	0,912	7,6%	1,998	2,8%	-0,161
Suchawa	21,1%	0,681	42,25	-0,643	23,4%	-0,387	2,3%	-0,456	1,6%	-1,111
Radosze	19,8%	0,344	34,00	0,285	20,4%	0,356	1,2%	-0,988	1,2%	-1,397
Silginy	14,9%	-0,896	50,00	-1,514	28,4%	-1,579	2,7%	-0,290	1,4%	-1,276
Skandawa	20,7%	0,579	36,90	-0,041	21,4%	0,110	0,7%	-1,223	3,4%	0,363
Momajny	21,5%	0,794	35,40	0,128	20,5%	0,319	2,1%	-0,592	3,6%	0,474
Barciany-sołectwo	19,5%	0,268	31,87	0,525	19,5%	0,573	4,0%	0,324	2,7%	-0,234
Średnia dla Gminy	18,4%	0,000	36,54	0,000	21,8%	0,000	3,3%	0,000	3,0%	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Barciany.

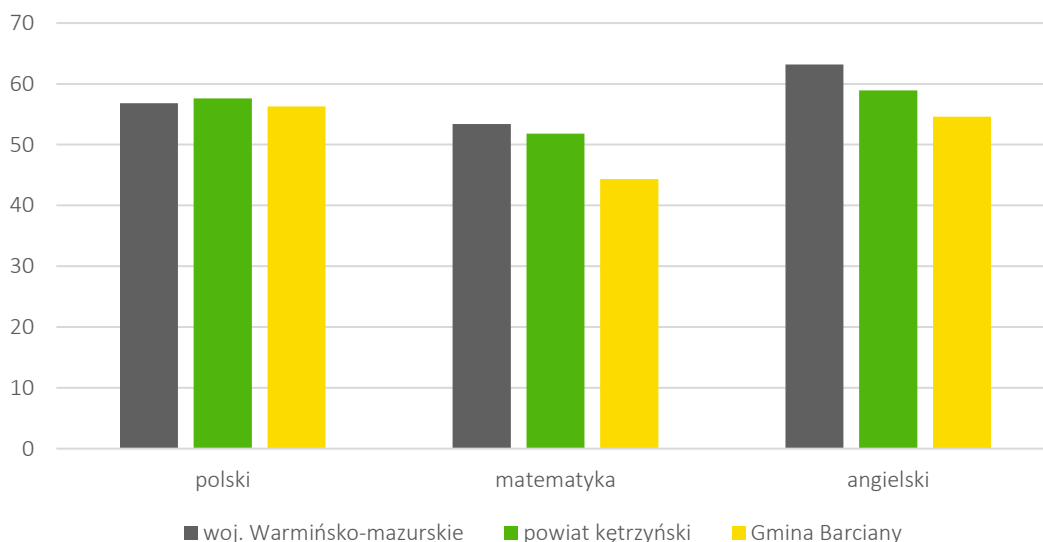
POZIOM EDUKACJI

Na terenie Gminy Barciany funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Szkoła Podstawowa w Windzie,
- Szkoła Podstawowa w Drogoszach,
- Szkoła Podstawowa im. Straży Granicznej w Barcianach,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Mołtajnach,
- Publiczne Przedszkole Samorządowe w Barcianach wraz z oddziałami zamiejscowymi w Drogoszach, Windzie i Mołtajnach.

Poziom edukacji jest istotnym kryterium badania problemów społecznych na danym obszarze, ponieważ wpływa on na przyszłość i funkcjonowanie tego obszaru. Przede wszystkim wpływa na poziom wykształcenia ludności, a tym samym wpływa na zdolność mieszkańców do współpracy i podejmowania oddolnych inicjatyw społecznych. Trudności w nauce mogą wynikać z nastawienia samego ucznia (występowania zaburzeń rozwoju czy niedostatecznej integracji zmysłów), jak również z uwarunkowań zewnętrznych tkwiących w bezpośrednim otoczeniu ucznia (nadmierny hałas, nieodpowiednie podejście nauczyciela bądź rodziców, brak odpowiednich warunków do nauki itp.).

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty, zestawiające średnie wyniki uczniów z gminy ze średnią powiatu i województwa. Ich analiza wskazuje, że średnia gminna wyników egzaminów zarówno z języka polskiego, matematyki jak i języka angielskiego, kształtowała się poniżej średniej powiatu i województwa.

Ryc. 10 Średnie wyniki egzaminów ósmoklasisty w roku 2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MEiN.

W celu analizy poziomu edukacji na terenie Gminy Barciany wykorzystano wskaźnik negatywnych zjawisk dotyczących poziomu edukacji „średnie wyniki egzaminów ósmoklasisty (średnia z j. polskiego, matematyki i j. angielskiego)”. Należy zaznaczyć, że średnie wyniki egzaminów w szkołach na terenie Gminy Barciany różniły się od siebie.

Ze względu na zróżnicowane wyniki poszczególnych szkół, najniższe wartości wskaźnika zanotowano w miejscowościach z obwodu szkolnego Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Mołtajnach, co potwierdza poniższa tabela.

Tabela 11 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze poziomu edukacji

Jednostka analityczna	POZIOM EDUKACJI	
	Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty (średnia z 3 przedmiotów)	
	wskaźnik	standaryzacja
Barciany	60,00	1,070
Aptynty	39,33	-1,584
Mołtajny	39,33	-1,584
Asuny	39,33	-1,584
Bobrowo	39,33	-1,584
Podławki	49,33	-0,300
Frączkowo	39,33	-1,584
Rodele	49,33	-0,300
Solkieniki	48,00	-0,471
Drogosze	48,00	-0,471
Wilkowo Małe	48,00	-0,471
Gęsie Góry	60,00	1,070
Gęsiki	60,00	1,070
Krelikiejmy	48,00	-0,471
Modgarby	48,00	-0,471
Skierki	49,33	-0,300
Winda	49,33	-0,300
Ogródki	49,33	-0,300
Suchawa	60,00	1,070
Radosze	48,00	-0,471
Silginy	48,00	-0,471
Skandawa	48,00	-0,471
Momajny	39,33	-1,584
Barciany-sołectwo	60,00	1,070
Średnia dla Gminy	51,67	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE w Łomży.

POZIOM UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM - AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Aktywność społeczna - rozumiana jako praca społeczna, to uczestnictwo w działaniach zbiorowych wykraczających poza obowiązki związane z pełnieniem funkcji zawodowych i funkcji w rodzinie, zmierzające do realizacji cenionych wartości społecznych. Działalność społeczna charakteryzuje się dobrowolnością i samorzutnością, bezinteresownością materialną i motywacjami altruistycznymi, jest traktowana jako jeden z przejawów socjalizacji. Aktywność społeczna polegająca na przynależności do różnego typu organizacji społecznych, udziale w pracach tych organizacji jest określana jako zinstytucjonalizowana aktywność społeczna.⁷

Aktywność społeczną kreuje i wspiera także lokalny samorząd, wszak do zadań własnych Gminy należą m. in. sprawy kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury, kultury fizycznej i turystyki, a także wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej, oraz współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych. W Gminie Barciany na tym polu aktywnie działa Gminny Ośrodek Kultury. W strukturze Ośrodka Kultury znajduje się również Biblioteka Gminna. Dodatkowo Gminny Ośrodek Kultury zarządza Halą Sportową, Stadionem oraz boiskiem „Orlik”

Gminny Ośrodek Kultury prowadzi zajęcia szereg zajęć. W ofercie występują zajęcia zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dorosłych. Zajęcia są okazją do rozwijania pasji i zainteresowań, rozwijają kreatywność, uczą, bawią, są miejscem spotkań osób w różnym wieku i z różnych środowisk. Wśród organizowanych zajęć znalazły się m.in.: zajęcia plastyczno-kreatywne, zajęcia plastyczne dla seniorów, zajęcia nauki gry na gitarze dla dzieci i dorosłych, zajęcia gimnastyczne dla seniorów, zajęcia zumbi dla dzieci, dorosłych i seniorów, zajęcia latino dance dla dorosłych, zajęcia sportowo-rekreacyjne oraz zajęcia wokalne. Do każdego z zajęć przypisany jest instruktor prowadzący.

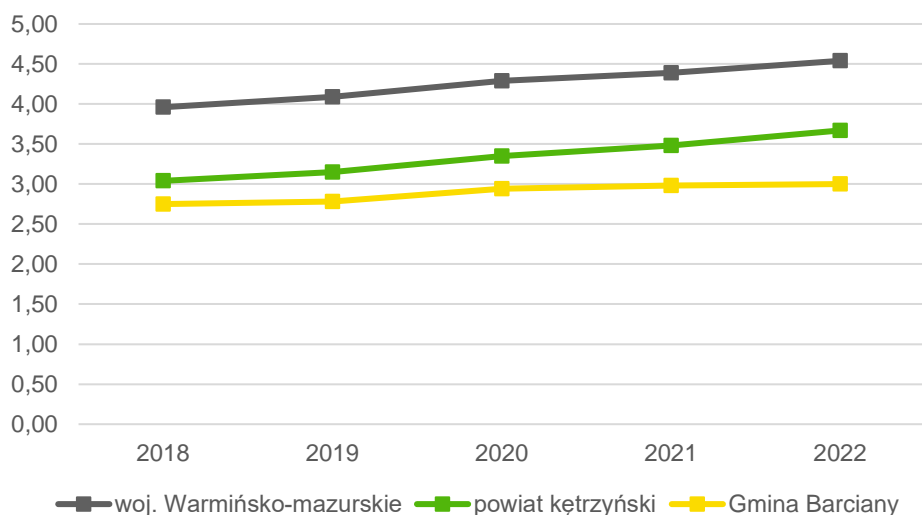
Biblioteka Gminna realizuje cele określone w ustawie o bibliotekach, służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, kulturalnych i informacyjnych i rozwoju społecznego, a także rozwojowi kultury i szerzeniu wiedzy na obszarze Gminy Barciany. Przy Bibliotece działa Klub Czytelnika, którego spotkania odbywają się raz w miesiącu. Biblioteka aktywnie współpracuje ze szkołami i przedszkolami z terenu Gminy.

Na aktywność społeczną oraz uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym, wpływ mają również wydarzenia organizowane w poszczególnych sołectwach w oparciu o dostępną infrastrukturę.

Uczestnictwo mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym przejawia się również w różnego rodzaju inicjatywach oddolnych, ale także poprzez zorganizowane grupy społeczne, m.in. organizacje pozarządowe. Poniższa rycina przedstawia liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w perspektywie ostatnich pięciu lat. Zauważyć można niższą liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w porównaniu do poziomu województwa oraz powiatu. Wartość analizowanego wskaźnika w 2022 r. dla Gminy Barciany wynosiła 3,00/1000 mieszkańców. Wynik dla powiatu kętrzyńskiego plasował się na poziomie 3,67/1000 i był

⁷ Definicja pochodzi z: <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/aktywnosc-spoleczna;3867107.html>

również niższy niż wartość wskaźnika dla województwa warmińsko-mazurskiego 4,54/1000. Warto jednak zaznaczyć, że we wszystkich jednostkach dostrzega się pozytywny trend wzrostowy w zakresie funkcjonujących organizacji. Przy czym należy pamiętać, że liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych nie zawsze odzwierciedla aktywność mieszkańców – część stowarzyszeń jest bowiem nieaktywna i nie wnosi wiele w życie lokalnej społeczności.

Ryc. 11 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizę wskaźnikową z zakresu poziomu aktywności w życiu społecznym mieszkańców i aktywności społecznej przeprowadzono w oparciu o wskaźnik obrazujący liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz wskaźnik liczby kół gospodyń wiejskich w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Ogółem na terenie Gminy na koniec 2022 roku było zarejestrowanych 15 fundacji, organizacji i stowarzyszeń. Najwyższą wartością wskaźnika liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców legitymuje się jednostka analityczna Barciany (0,80/100 mieszkańców). Wysokie wartości wskaźnika odnotowano również w jednostkach Suchawa (0,78), Skandawa (0,69) oraz Winda (0,67). Pozostałymi jednostkami na terenie, których występują analizowane podmioty są Mołtajny, Podławki oraz Drogosze. W siedemnastu jednostkach nie zarejestrowano takich podmiotów.

Zakresu aktywności mieszkańców na rzecz lokalnej społeczności oraz promocji jednostki i kultywowaniu jej tradycji opracowano na podstawie liczby kół gospodyń wiejskich w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Na obszarze Gminy funkcjonuje tylko siedem kół gospodyń wiejskich. Najwyższą wartością analizowanego wskaźnika charakteryzują się jednostki Krelikiejmy (0,87), Ogródki (0,69) i Momajny (0,51). Ponadto badane podmioty zlokalizowane są na terenach jednostek: Mołtajny, Frączkowo, Drogosze oraz Winda. Na terenie siedemnastu jednostek nie funkcjonują koła gospodyń wiejskich.

Szczegółową analizę wskaźnikową w obszarze poziomu uczestnictwa w życiu publicznym przedstawia tabela na następnej stronie.

Tabela 12 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze poziomu uczestnictwa w życiu publicznym

Jednostka analityczna	POZIOM UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM			
	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców		Liczba kół gospodyń wiejskich na 100 mieszkańców	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Barciany	0,80	1,784	0,00	-0,487
Aptynty	0,00	-0,860	0,00	-0,487
Mołtajny	0,28	0,063	0,14	0,073
Asuny	0,00	-0,860	0,00	-0,487
Bobrowo	0,00	-0,860	0,00	-0,487
Podławki	0,41	0,502	0,00	-0,487
Frączkowo	0,00	-0,860	0,39	1,101
Rodele	0,00	-0,860	0,00	-0,487
Solkieniki	0,00	-0,860	0,00	-0,487
Drogosze	0,18	-0,275	0,18	0,223
Wilkowo Małe	0,00	-0,860	0,00	-0,487
Gęsie Góry	0,00	-0,860	0,00	-0,487
Gęsiki	0,00	-0,860	0,00	-0,487
Krelikiejmy	0,00	-0,860	0,87	3,019
Modgarby	0,00	-0,860	0,00	-0,487
Skierki	0,00	-0,860	0,00	-0,487
Winda	0,67	1,363	0,33	0,862
Ogródki	0,00	-0,860	0,69	2,313
Suchawa	0,78	1,736	0,00	-0,487
Radosze	0,00	-0,860	0,00	-0,487
Silginy	0,00	-0,860	0,00	-0,487
Skandawa	0,69	1,432	0,00	-0,487
Momajny	0,00	-0,860	0,51	1,581
Barciany-sołectwo	0,00	-0,860	0,00	-0,487
Średnia dla Gminy	0,26	0,000	0,12	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Barciany.

PODSUMOWANIE PROBLEMÓW W SFERZE SPOŁECZNEJ

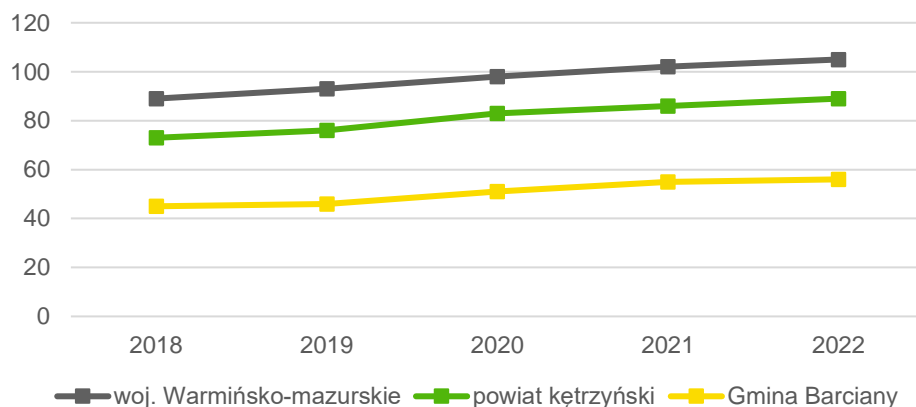
Zgodnie z metodyką przedstawioną w rozdziale 3.1, o natężeniu negatywnych zjawisk w danej jednostce analitycznej decyduje wartość wskaźnika syntetycznego, który podsumowuje wszystkie badane zjawiska kryzysowe w danej sferze. W odniesieniu do sfery społecznej, nagromadzenie negatywnych zjawisk w Gminie Barciany stwierdzono na terenie jednostek:

- Aptynty,
- Asuny,
- Radosze,
- Modgarby,
- Skandawa,
- Bobrowo,
- Silginy,
- Frączkowo,
- Barciany,
- Solkieniki,
- Gęsie Góry,
- Mołtajny,
- Skierki.

4.2 Sfera gospodarcza

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2022 roku na obszarze Gminy Barciany zarejestrowanych było 320 podmiotów gospodarczych, co stanowiło 6,2% liczby zarejestrowanych podmiotów z całego powiatu kętrzyńskiego. Analiza obszarów działalności przedsiębiorstw na podstawie PKD wskazuje, że najczęściej firm w 2022 r. prowadziło działalność w sekcji: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle - 66; budownictwo – 51, rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 37; pozostała działalność usługowa – 32. Pozostałe sekcje wyróżniające się liczebnością na tle reszty to: działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – 21; opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 21 oraz przetwórstwo przemysłowe – 20.

Analizując sytuację gospodarczą Gminy Barciany obrazowaną przez wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, zwraca uwagę jego znacznie niższa wartość od danych dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz dla powiatu kętrzyńskiego. W Gminie Barciany w 2022 roku na 1 000 mieszkańców przypadało 56 podmiotów gospodarczych, podczas gdy w powiecie kętrzyńskim było to 89 podmiotów, a w województwie warmińsko-mazurskim 105.

Ryc. 12 Podmioty gospodarcze wpisane do REGON na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Sfera gospodarcza na terenie Gminy Barciany zbadana została za pomocą wskaźników takich jak:

- Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem,
- Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku, w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem.

Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych ogółem w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało w jednostkach Barciany (10,17/100 osób w wieku produkcyjnym) i Modgarby (8,62). W jednostkach Bobrowo, Skierki oraz Momajny nie odnotowano podmiotów gospodarczych. Średnia wartość wskaźnika dla Gminy wynosi 3,58 podmiotów gospodarczych na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wartości wskaźnika powyżej średniej odnotowano również w jednostkach Suchawa (5,63), Winda (5,21), Radosze (5,00) oraz Silginy (4,76).

Z kolei najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w 2022 roku w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym stwierdzono w jednostkach Ogródki (1,20/100 podmiotów na 100 osób w wieku produkcyjnym) oraz Radosze (1,00). Pozostałymi jednostkami, w których odnotowano pozytywne zjawisko jakim jest rejestracja nowych podmiotów gospodarczych były Aptynty (0,84), Barciany (0,77), Winda (0,52) oraz Mołtajny (0,24). W osiemnastu jednostkach nie zarejestrowano nowych podmiotów w 2022 roku. Odnosząc dane o nowych podmiotach do ogółu podmiotów gospodarczych funkcjonujących w danych jednostkach najwyższe wartości wskaźnika odnotowano dla jednostek Aptynty i Ogródki (33,3%)

Z punktu widzenia gospodarczego niekorzystna sytuacja w tym obszarze wystąpiła w jednostkach, w których w 2022 r. nastąpiło wyrejestrowanie działalności gospodarczych. Najwięcej wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym stwierdzono w jednostkach Gęsiki (2,41/100 osób w wieku produkcyjnym), Barciany-sołectwo (1,10) oraz Radosze (1,00). Dodatkowo to negatywne zjawisko odnotowano w jednostkach Barciany (0,58) oraz Mołtajny (0,48). W pozostałych dziewiętnastu jednostkach analitycznych nie odnotowano wyrejestrowania podmiotów gospodarczych. Z kolei najwyższe wartości wskaźnika liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem stwierdzono w jednostkach Gęsiki (200,0%), Barciany-sołectwo (50,0%), Mołtajny (22,2%), Radosze (20,0%) oraz Barciany (5,7%). Szczegółowe dane dotyczące wszystkich jednostek analitycznych przedstawiono w tabeli na następnej stronie.

Tabela 13 Analiza wskaźnikowa sfery gospodarczej

Jednostka analityczna	AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA									
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym		Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym		Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem		Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym		Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Barciany	10,17	2,471	0,77	1,337	7,5%	0,028	0,58	-0,561	5,7%	0,038
Apynty	2,52	-0,396	0,84	1,528	33,3%	2,505	0,00	0,461	0,0%	0,173
Mołtajny	2,14	-0,538	0,24	-0,057	11,1%	0,370	0,48	-0,384	22,2%	-0,357
Asuny	0,92	-0,997	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	0,00	0,461	0,0%	0,173
Bobrowo	0,00	-1,341	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	0,00	0,461	0,0%	0,173
Podfawki	1,85	-0,647	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	0,00	0,461	0,0%	0,173
Frączkowo	0,59	-1,121	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	0,00	0,461	0,0%	0,173
Rodele	2,82	-0,283	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	0,00	0,461	0,0%	0,173
Solkieniki	3,33	-0,092	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	0,00	0,461	0,0%	0,173
Drogosze	2,33	-0,470	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	0,00	0,461	0,0%	0,173
Wilkowo Małe	1,33	-0,842	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	0,00	0,461	0,0%	0,173

Gęsie Góry	3,48	-0,038	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	0,00	0,461	0,0%	0,173
Gęsiki	1,20	-0,890	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	2,41	-3,815	200,0%	-4,601
Krelikiejmy	1,72	-0,695	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	0,00	0,461	0,0%	0,173
Modgarby	8,62	1,890	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	0,00	0,461	0,0%	0,173
Skierki	0,00	-1,341	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	0,00	0,461	0,0%	0,173
Winda	5,21	0,611	0,52	0,687	10,0%	0,263	0,00	0,461	0,0%	0,173
Ogródki	3,61	0,013	1,20	2,488	33,3%	2,505	0,00	0,461	0,0%	0,173
Suchawa	5,63	0,770	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	0,00	0,461	0,0%	0,173
Radosze	5,00	0,533	1,00	1,949	20,0%	1,224	1,00	-1,314	20,0%	-0,304
Silginy	4,76	0,443	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	0,00	0,461	0,0%	0,173
Skandawa	1,19	-0,895	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	0,00	0,461	0,0%	0,173
Momajny	0,00	-1,341	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	0,00	0,461	0,0%	0,173
Barciany-sołectwo	2,20	-0,518	0,00	-0,684	0,0%	-0,697	1,10	-1,489	50,0%	-1,020
Średnia dla Gminy	3,58	0,000	0,26	0,000	7,3%	0,000	0,26	0,000	7,3%	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Barciany.

Zgodnie z metodyką przedstawioną w rozdziale 3.1, o natężeniu negatywnych zjawisk w danej jednostce analitycznej decyduje wartość wskaźnika syntetycznego, który podsumowuje wszystkie badane zjawiska kryzysowe w danej sferze. W odniesieniu do sfery gospodarczej, nagromadzenie negatywnych zjawisk w Gminie Barciany stwierdzono na terenie jednostek:

- Gęsiki,
- Barciany-sołectwo,
- Bobrowo,
- Skierki,
- Momajny,
- Frączkowo,
- Asuny,
- Skandawa,
- Wilkowo Małe,
- Krelikiejmy,
- Podławki,
- Drogosze,
- Rodele,
- Mołtajny,
- Solkieniki,
- Gęsie Góry,
- Silginy.

4.3 Sfera środowiskowa

Według *ustawy o rewitalizacji* szczególnymi zjawiskami kryzysowymi, występującymi w sferze środowiskowej są przekroczone standardy jakości środowiska oraz obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

Oceny jakości powietrza na terenie województwa wykonywane są w podziale na strefy, które zostały wyznaczone w oparciu o:

- aglomeracje o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasta o liczbie mieszkańców powyżej lub zbliżonej do 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład wyżej wspomnianych aglomeracji i miast.

Zgodnie z powyższym, w województwie warmińsko-mazurskim strefy stanowią:

- miasto Olsztyn,
- miasto Elbląg,
- strefa warmińsko-mazurska.

Gmina Barciany należy do strefy warmińsko-mazurskiej, dla której bada się jakość powietrza wg kryteriów dot. ochrony zdrowia ludzi oraz kryteriów dot. ochrony roślin. Kryteria ochrony zdrowia obejmują badanie następujących zanieczyszczeń: dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), tlenek węgla (CO), benzen (C₆H₆), ozon (O₃), pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5}, ołów (Pb) w pyłe zawieszonym PM₁₀, arsen (As) w pyłe zawieszonym PM₁₀, kadm (Cd) w pyłe zawieszonym PM₁₀, nikiel (Ni) w pyłe zawieszonym PM₁₀, benzo(a)piren w pyłe zawieszonym PM₁₀. Z kolei ze względu na ochronę roślin bada się: dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu (NO_x) oraz ozon (O₃).

W rocznej ocenie jakości powietrza, wykonanej na podstawie dostępnych informacji dla 2022 roku z uwzględnieniem kryteriów przyjętych ze względu na ochronę zdrowia ludzi, klasa C (czyli wartości powyżej dopuszczalnych) w strefie warmińsko-mazurskiej dotyczyła zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem. Z kolei ze względu na ochronę roślin – nie zanotowano przekroczeń poziomów dopuszczalnych.

Kolejnym przykładem zjawiska kryzysowego, występującego w sferze środowiskowej, na terenie Gminy jest występowanie wyrobów azbestowych. Azbest stanowi występujący w przyrodzie minerał odporny na działanie mrozu, wysokich temperatur, substancji chemicznych i rozciąganie. Składa się on z włókien – uwodnionych krzemianów magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Wyroby azbestowe przede wszystkim wykorzystywano w budownictwie jako pokrycia dachowe, osłony elewacyjne ścian, przewody kominowe, rury wodociągowe i kanalizacyjne oraz elementy izolacyjne. Włókna azbestowe wnikają bezpośrednio do organizmu człowieka poprzez układ oddechowy, gromadzą się i zalegają w płucach. Azbest w niewielkim stopniu wchłaniany jest także przez skórę.

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, azbest został zaklasyfikowany jako substancja rakotwórcza kategorii 1A. Jest to substancja szczególnie niebezpieczna, stanowiąca poważne zagrożenie zdrowia w następstwie narażenia na długotrwałe oddziaływanie na drogi oddechowe.

Sfera środowiskowa na terenie Gminy Barciany przeanalizowana została za pomocą wskaźników:

- Liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców,
- Powierzchnia materiałów zawierających azbest na 100 mieszkańców.

Największy problem z obecnością w przestrzeni mieszkalnej materiałów zawierających azbest cechuje jednostki Wilkowo Małe, Frączkowo, Suchawa. Liczba budynków mieszkalnych, które w dalszym ciągu posiadają pokrycie dachu materiałami zawierającymi azbest wynosi odpowiednio 7,35; 5,51 i 5,47 na 100 mieszkańców. Na terenie jednostki Aptynty nie odnotowano budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi.

Z kolei przeliczając powierzchnię materiałów zawierających azbest na 100 mieszkańców największe wartości odnotowano w jednostkach Skierki (30 750,08 m²), Podławki (21 594,26 m²) oraz Wilkowo Małe (21 080,88 m²). W najlepszej sytuacji są mieszkańcy jednostki Aptynty, gdzie poza budynkami mieszkalnymi również nie odnotowano materiałów zawierających azbest.

Szczegółowe dane dotyczące wszystkich jednostek analitycznych przedstawia tabela na następnej stronie.

Tabela 14 Analiza wskaźnikowa sfery środowiskowej

Jednostka analityczna	POKRYCIE AZBESTEM			
	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców		Powierzchnia materiałów zawierających azbest na 100 mieszkańców	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Barciany	2,50	0,081	12 786,36	-0,304
Aptynty	0,00	1,542	0,00	1,330
Mołtajny	1,11	0,893	4 475,00	0,758
Asuny	3,33	-0,406	15 683,33	-0,674
Bobrowo	0,96	0,980	3 375,00	0,899
Podławki	3,28	-0,374	21 594,26	-1,429
Frączkowo	5,51	-1,678	17 767,72	-0,940
Rodele	3,07	-0,250	9 831,29	0,074
Solkieniki	3,45	-0,473	14 252,87	-0,491
Drogosze	2,11	0,307	12 384,68	-0,252
Wilkowo Małe	7,35	-2,754	21 080,88	-1,363
Gęsie Góry	2,15	0,285	5 634,41	0,610
Gęsiki	2,86	-0,128	15 335,71	-0,629
Krelikiejmy	2,61	0,018	5 290,43	0,654
Modgarby	2,30	0,199	4 603,45	0,742
Skierki	4,26	-0,949	30 750,08	-2,599
Winda	3,34	-0,412	5 197,32	0,666
Ogródki	0,69	1,136	1 625,00	1,122
Suchawa	5,47	-1,653	11 835,94	-0,182
Radosze	1,20	0,842	2 239,52	1,044
Silginy	1,35	0,752	2 635,14	0,993
Skandawa	1,38	0,736	1 400,00	1,151
Momajny	3,08	-0,256	8 456,41	0,249
Barciany-sołectwo	4,03	-0,811	4 805,37	0,716
Średnia dla Gminy	2,64	0,000	10 409,44	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Barciany.

Zgodnie z metodyką przedstawioną w rozdziale 3.1, o natężeniu negatywnych zjawisk w danej jednostce analitycznej decyduje wartość wskaźnika syntetycznego, który podsumowuje wszystkie badane zjawiska kryzysowe w danej sferze. W odniesieniu do sfery środowiskowej, nagromadzenie negatywnych zjawisk w Gminie Barciany stwierdzono na terenie jednostek:

- Wilkowo Małe,
- Skierki,
- Frączkowo,
- Suchawa,
- Podławki,
- Asuny,
- Solkieniki,
- Gęsiki,
- Barciany,
- Rodele,
- Barciany-sołectwo,
- Momajny.

4.4 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Gmina Barciany jest gminą wiejską. Największym ośrodkiem Gminy jest wieś Barciany, licząca 880 mieszkańców (stan na koniec 2022 r. wg danych Urzędu Gminy w Barcianach). Zamieszkuje je 15,2% mieszkańców Gminy. Barciany są siedzibą władz gminnych, jednostek organizacyjnych (np. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, Szkoła Podstawowa). Miejscowość charakteryzuje się koncentracją zabudowy z funkcjami mieszkaniowymi, usługowymi, handlowymi, przemysłowymi, administracyjnymi oraz społeczno-kulturowymi. Na obszar całej Gminy składają się 85 miejscowości (wsi, osad, przysiółków, części miejscowości), które podzielone zostały między 23 jednostek pomocniczych Gminy (sołectw).

Od XIV wieku na terenie obecnej Gminy Barciany istniała tendencja tworzenia i rozwoju wielkich majątków ziemskich, co miało znaczący wpływ na charakter i strukturę zagospodarowania Gminy. Jedyną miejscowością o właściwościach małomiasteczkowych są Barciany, które położone są w pobliżu XIV-wiecznego zamku, który pełnił funkcję ośrodka władzy za czasów krzyżackich. Większość pozostałych miejscowości powstały w pobliżu siedzib magnackich posiadłości lub stanowiły wchodzące w skład tych posiadłości folwarki. Dawne założenia pałacowe lub dworskie oraz folwarki pełniły lub pełnią obecnie centra miejscowości. Wiele miejscowości na terenie Gminy Barciany cechuje się zwartym układem przestrzennym.

Sfera funkcjonalno-przestrzenna to również obiekty infrastruktury publicznej, do której mieszkańcy mają bezpośredni dostęp. Obiekty infrastruktury sportowej, a w tym także place zabaw umożliwiają mieszkańcom jednostki samorządu terytorialnego prowadzenie aktywnego trybu życia już od najmłodszych lat. Aktywność fizyczna przekładająca się na sprawność psychofizyczną prowadzi do kształtowania wśród mieszkańców postaw prozdrowotnych, co w konsekwencji zmniejsza niebezpieczeństwo zapadania na niektóre choroby cywilizacyjne.

Analizy wskaźnikowej sfery przestrzenno-funkcjonalnej dokonano z podziałem na kilka obszarów: dostępności infrastruktury publicznej, dostępności komunikacyjnej i jakości terenów publicznych. W każdym z obszarów odnotowano negatywne zjawiska. Wskaźnikami przyjętymi do analizy są:

- Liczba obiektów infrastruktury sportowej na 100 mieszkańców,
- Liczba ogólnodostępnych placów zabaw na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym,
- Liczba czynnych przystanków autobusowych,
- Liczba punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców.

Pod względem dostępności do obiektów infrastruktury sportowej mierzonej liczbą tych obiektów na 100 mieszkańców, najwyższe wartości wskaźnika odnotowano w jednostkach Silginy oraz Skandawa. W tych przypadkach otrzymano wartości wskaźnika kolejno 2,70 i 1,38 obiektów infrastruktury sportowej na 100 mieszkańców. Na terenie tych jednostek występują po 2 place zabaw, a wysokie wartości wskaźnika wynikają z niewielkiej liczby mieszkańców tych obszarów. Średnia wartość analizowanego wskaźnika dla Gminy wynosi 0,34. Należy również

nadmieniĆ, że pod względem ilościowym najlepiej wyposażoną jednostką są Barciany (7 obiektów). W dwunastu jednostkach nie odnotowano badanych obiektów.

Ogólnodostępne place zabaw nie występują na terenie siedmiu jednostek analitycznych: Aptynty, Bobrowo, Solkieniki, Wilkowo Małe, Gęsiki, Suchawa oraz Momajny. W odniesieniu do liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym najwyższymi wartościami analizowanego wskaźnika charakteryzują się jednostki Silginy (9,09), Modgarby (6,67), Skierki (4,17) oraz Krelikiejmy (4,00). Średnia dla całej Gminy wynosi 1,97 ogólnodostępnych placów zabaw na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym.

Kolejną badaną grupą w sferze przestrzenno-funkcjonalnej jest dostępność komunikacyjna, mierzona za pomocą czynnych przystanków autobusowych. Jedynie na terenie siedmiu jednostek analitycznych zlokalizowane są czynne przystanki autobusowe. Najwyższe wartości analizowanego wskaźnika liczby czynnych przystanków autobusowych na 100 mieszkańców odnotowano w jednostkach Aptynty (1,42), Skandawa (1,38), Silginy (1,35), Momajny (1,03). Średnia wartość analizowanego wskaźnika dla całej Gminy wynosi 0,24 (czynnych przystanków autobusowych na 100 mieszkańców).

Pod względem dostępności do punktów sprzedaży alkoholu na tle Gminy wyróżniają się jednostki Barciany, Ogródki, Gęsie Góry. W wymienionych przypadkach na 100 mieszkańców przypada odpowiednio 0,80, 0,69 i 0,54 punktu sprzedaży alkoholu. Ponadto punkty sprzedaży alkoholu występują w obszarze jednostek Aptynty, Mołtajny, Frączkowo, Drogosze oraz Winda. W szesnastu jednostkach stwierdzono brak takiego punktu. Średnia wartość analizowanego wskaźnika dla całej Gminy wynosi 0,28 punktu sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców.

Zgodnie z metodyką przedstawioną w rozdziale 3.1, o natężeniu negatywnych zjawisk w danej jednostce analitycznej decyduje wartość wskaźnika syntetycznego, który podsumowuje wszystkie badane zjawiska kryzysowe w danej sferze. W odniesieniu do sfery przestrzenno-funkcjonalnej, nagromadzenie negatywnych zjawisk w Gminie Barciany stwierdzono na terenie jednostek:

- Mołtajny,
- Barciany,
- Ogródki
- Bobrowo,
- Solkieniki,
- Wilkowo Małe,
- Gęsiki,
- Suchawa,
- Gęsie Góry,
- Drogosze,
- Winda.

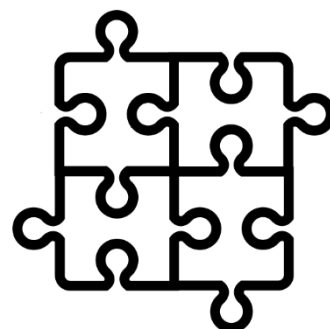

Tabela 15 Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej

Jednostka analityczna	DOSTĘPNOŚĆ INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ				DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA		JAKOŚĆ TERENÓW PUBLICZNYCH	
	Liczba obiektów infrastruktury sportowej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, place sportowe, orliki, sale gimnastyczne, hale widowiskowe, baseny itp.) na 100 mieszkańców		Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym		Liczba czynnych przystanków autobusowych na 100 mieszkańców		Liczba punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Barciany	0,80	0,728	0,76	-0,516	0,34	0,198	0,80	-1,860
Aptynty	0,47	0,205	0,00	-0,838	1,42	2,333	0,47	-0,701
Mołtajny	0,00	-0,557	0,68	-0,546	0,00	-0,480	0,28	-0,007
Asuny	0,00	-0,557	3,03	0,452	0,00	-0,480	0,00	0,988
Bobrowo	0,00	-0,557	0,00	-0,838	0,00	-0,480	0,00	0,988
Podławki	0,41	0,105	4,08	0,900	0,00	-0,480	0,00	0,988
Frączkowo	0,00	-0,557	3,33	0,581	0,79	1,085	0,39	-0,422
Rodele	0,31	-0,062	2,47	0,213	0,00	-0,480	0,00	0,988
Solkieniki	0,00	-0,557	0,00	-0,838	0,00	-0,480	0,00	0,988
Drogosze	0,18	-0,273	1,71	-0,110	0,18	-0,130	0,35	-0,273
Wilkowo Małe	0,00	-0,557	0,00	-0,838	0,00	-0,480	0,00	0,988

Gęsie Góry	0,54	0,311	2,70	0,313	0,00	-0,480	0,54	-0,937
Gęsiki	0,00	-0,557	0,00	-0,838	0,00	-0,480	0,00	0,988
Krelikiejmy	0,87	0,848	4,00	0,865	0,00	-0,480	0,00	0,988
Modgarby	0,00	-0,557	6,67	2,001	0,00	-0,480	0,00	0,988
Skierki	0,00	-0,557	4,17	0,936	0,00	-0,480	0,00	0,988
Winda	0,33	-0,017	2,70	0,313	0,00	-0,480	0,33	-0,209
Ogródki	0,69	0,565	2,86	0,379	0,00	-0,480	0,69	-1,499
Suchawa	0,00	-0,557	0,00	-0,838	0,00	-0,480	0,00	0,988
Radosze	0,60	0,410	3,03	0,452	0,00	-0,480	0,00	0,988
Silginy	2,70	3,810	9,09	3,033	1,35	2,206	0,00	0,988
Skandawa	1,38	1,671	3,33	0,581	1,38	2,262	0,00	0,988
Momajny	0,00	-0,557	0,00	-0,838	1,03	1,559	0,00	0,988
Barciany-sołectwo	0,00	-0,557	3,45	0,630	0,00	-0,480	0,00	0,988
Średnia dla Gminy	0,34	0,000	1,97	0,000	0,24	0,000	0,28	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Barciany.

4.5 Sfera techniczna

Zdegradowane, a niekiedy także zdewastowane obiekty szpecą przestrzeń, niszczą ład przestrzenny i walory estetyczne. Tereny, na których stan techniczny obiektów określa się jako zły lub bardzo zły często stają się nieatrakcyjne dla mieszkańców i przestają być użytkowane, co sprawia, że pogłębia się degradacja tego terenu. Zwiększa to tendencję do łamania norm społecznych oraz sprzyja wzrostowi przestępczości⁸.

Przestrzeń, w której realizowane są usługi z zakresu oświaty (budynki szkoły, przedszkoli), ochrony zdrowia (ośrodki zdrowia, przychodnie), działań władz samorządowych (budynki urzędów, placówek) itp. w dużym stopniu oddziałuje na poziom ogólnego zadowolenia mieszkańców z realizacji tych usług, co w sposób bezpośredni wiąże się z nastrojami i emocjami pojawiającymi się w sferze społecznej. Do obiektów przestrzeni publicznej należą także budynki komunalne. Pojęcie to rozumiane jako ogół lokali należących do gminy, służących realizacji zadań własnych gminy. Budynek w dobrym stanie technicznym oprócz ogólnego dobrego stanu zewnętrznego powinien charakteryzować się również dobrą efektywnością energetyczną, a także brakiem barier architektonicznych.

Według *ustawy o rewitalizacji* negatywnymi zjawiskami technicznymi, które należy przeanalizować są w szczególności: stan degradacji technicznej obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Sfera techniczna na terenie Gminy Barciany została przeanalizowana na podstawie wskaźników przedstawiających:

- Liczbę obiektów komunalnych wymagających remontów w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- Liczbę obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w przeliczeniu na 100 mieszkańców,
- Liczbę obiektów komunalnych wymagających termomodernizacji na 100 mieszkańców.

Pierwszym wskaźnikiem z sfery technicznej jest liczba obiektów komunalnych wymagających remontów w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Na terenie całej Gminy odnotowano 36 obiektów komunalnych wymagających remontów. W czternastu jednostkach występują obiekty komunalne wymagające remontów. Najwyższe wartości analizowanego wskaźnika odnotowano dla jednostek Asuny (2,78 obiektów na 100 mieszkańców), Gęsiki (1,43), Silginy (1,35) oraz Podławki (1,23). Wartość średnia dla całej Gminy wynosi 0,62 obiekty komunalne wymagające remontu na 100 mieszkańców.

Najwięcej obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w przeliczeniu na 100 mieszkańców odnotowano w jednostkach Skandawa

⁸ Teoria rozbitych okien (teoria rozbitej szyby): G. Kelling, C. Coles, 1982, *Fixing Broken Windows: Restoring Order and Reducing Crime in Our Communities*.

(15,17 obiektów zabytkowych na 100 mieszkańców), Solkieniki (13,79), Bobrowo (12,50) oraz Krelikiejmy (11,30). W wartościach bezwzględnych najwięcej takich obiektów odnotowano w jednostce Barciany – 35 obiektów zabytkowych wymagających remontów. Średnia wartość analizowanego wskaźnika dla całej Gminy wynosi 5,38.

Na terenie Gminy Barciany odnotowano łącznie 38 obiektów komunalnych wymagających termomodernizacji. W granicach dziesięciu jednostek analitycznych nie występują takie obiekty. Przeliczając liczbę tych obiektów na 100 mieszkańców, najbardziej nacechowane negatywnie wskaźniki dotyczą jednostek: Asuny (2,78), Podławki (1,64) oraz Gęsiki (1,43). W wartościach bezwzględnych najwięcej obiektów wymagających termomodernizacji (po 6) występuje na terenach jednostek Barciany i Mołtajny. Średnia wartość analizowanego wskaźnika dla całej Gminy wynosi 0,66 obiektów komunalnych wymagających termomodernizacji w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Szczegółowa analiza wskaźnikowa dotycząca wszystkich jednostek analitycznych przedstawiona została w tabeli poniżej.

Tabela 16 Analiza sfery technicznej

Jednostka analityczna	STAN TECHNICZNY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ				EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	
	Liczba obiektów komunalnych wymagających remontów z wyłączeniem urządzeń sieciowych (mieszkania komunalne, obiekty użyteczności publicznej, oczyszczalnie ścieków itp.) na 100 mieszkańców		Liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków na 100 mieszkańców		Liczba obiektów komunalnych wymagających termomodernizacji (mieszkania komunalne, obiekty użyteczności publicznej, oczyszczalnie ścieków itp.) na 100 mieszkańców	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Barciany	0,68	-0,090	3,98	0,354	0,68	-0,037
Aptynty	0,00	0,918	5,19	0,048	0,00	0,916
Mołtajny	0,83	-0,314	3,19	0,551	0,83	-0,249
Asuny	2,78	-3,189	9,44	-1,024	2,78	-2,967
Bobrowo	0,00	0,918	12,50	-1,793	0,00	0,916
Podławki	1,23	-0,900	2,05	0,839	1,64	-1,376
Frączkowo	0,79	-0,246	4,33	0,265	0,79	-0,185
Rodele	0,31	0,464	4,29	0,274	0,31	0,487
Solkieniki	0,00	0,918	13,79	-2,119	0,00	0,916
Drogosze	0,53	0,137	3,52	0,469	0,53	0,178
Wilkowo Małe	0,00	0,918	7,35	-0,497	0,00	0,916
Gęsie Góry	0,00	0,918	4,30	0,272	0,00	0,916
Gęsiki	1,43	-1,194	2,86	0,636	1,43	-1,081
Krelikiejmy	0,00	0,918	11,30	-1,492	0,00	0,916

Modgarby	0,00	0,918	10,34	-1,250	0,00	0,916
Skierki	0,78	-0,228	4,26	0,282	0,78	-0,167
Winda	0,33	0,423	4,35	0,260	0,33	0,449
Ogródki	0,00	0,918	6,25	-0,219	0,00	0,916
Suchawa	0,00	0,918	4,69	0,175	0,00	0,916
Radosze	0,00	0,918	7,19	-0,455	0,00	0,916
Silginy	1,35	-1,080	6,76	-0,346	1,35	-0,973
Skandawa	0,69	-0,102	15,17	-2,466	0,69	-0,048
Momajny	1,03	-0,598	7,18	-0,453	1,03	-0,518
Barciany-sołectwo	0,67	-0,074	10,07	-1,180	1,34	-0,960
Średnia dla Gminy	0,62	0,000	5,38	0,000	0,66	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Barciany.

Zgodnie z metodyką przedstawioną w rozdziale 3.1, o natężeniu negatywnych zjawisk w danej jednostce analitycznej decyduje wartość wskaźnika syntetycznego, który podsumowuje wszystkie badane zjawiska kryzysowe w danej sferze. W odniesieniu do sfery technicznej, nagromadzenie negatywnych zjawisk w Gminie Barciany stwierdzono na terenie jednostek:

- Asuny,
- Skandawa,
- Silginy,
- Barciany-sołectwo,
- Gęsiki,
- Momajny,
- Podławki,
- Solkieniki,
- Frączkowo,
- Skierki,
- Mołtajny.

5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Zgodnie z przyjętą metodyką, do obszaru zdegradowanego włączone mogą zostać wszystkie te jednostki analityczne, dla których wartość wskaźnika syntetycznego natężenia zjawisk kryzysowych jest ujemna (mniejsza od 0) w sferze społecznej oraz w przynajmniej jednej z 4 sfer wskazanych w art. 9 ust. 1 pkt 1-4 ustawy o rewitalizacji.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Natężenie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej zdiagnozowano w następujących jednostkach analitycznych Gminy Barciany: **Aptynty, Asuny, Radosze, Modgarby, Skandawa, Bobrowo, Silginy, Frączkowo, Barciany, Solkieniki, Gęsie Góry, Mołtajny, Skierki**. Tylko w dziesięciu z wymienionych jednostek analitycznych stwierdzono współwystępowanie stanu kryzysowego w przynajmniej jednej z pozostałych sfer (gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna). Oznacza to, że do zbioru jednostek tworzących obszar zdegradowany zaliczyć należy jednostki: **Asuny, Skandawa, Bobrowo, Silginy, Frączkowo, Barciany, Solkieniki, Gęsie Góry, Mołtajny, Skierki**.

W poniższej tabeli przedstawiono w sposób zbiorczy wyniki analizy wskaźnikowej sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego dla wszystkich badanych jednostek analitycznych.

Tabela 17 Analiza sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego - zestawienie zbiorcze

Lp.	Jednostka analityczna	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna
1	Barciany	-0,139	0,663	-0,111	-0,363	0,076
2	Aptynty	-0,552	0,854	1,436	0,250	0,628
3	Mołtajny	-0,051	-0,193	0,825	-0,398	-0,004
4	Asuny	-0,515	-0,349	-0,540	0,101	-2,393
5	Bobrowo	-0,244	-0,418	0,939	-0,222	0,014
6	Podławki	0,206	-0,279	-0,901	0,378	-0,479
7	Frączkowo	-0,180	-0,373	-1,309	0,172	-0,055
8	Rodele	0,041	-0,206	-0,088	0,165	0,409
9	Solkieniki	-0,138	-0,168	-0,482	-0,222	-0,095
10	Drogosze	0,312	-0,243	0,028	-0,196	0,261
11	Wilkowo Małe	0,005	-0,318	-2,059	-0,222	0,446
12	Gęsie Góry	-0,091	-0,157	0,448	-0,198	0,702
13	Gęsiki	0,095	-2,137	-0,378	-0,222	-0,546

14	Krelikiejmy	0,405	-0,288	0,336	0,555	0,114
15	Modgarby	-0,480	0,229	0,470	0,488	0,195
16	Skierki	-0,031	-0,418	-1,774	0,222	-0,038
17	Winda	0,118	0,439	0,127	-0,098	0,378
18	Ogródki	0,405	1,128	1,129	-0,259	0,538
19	Suchawa	0,012	0,005	-0,918	-0,222	0,670
20	Radosze	-0,484	0,417	0,943	0,343	0,460
21	Silginy	-0,241	-0,061	0,873	2,509	-0,800
22	Skandawa	-0,385	-0,328	0,943	1,376	-0,872
23	Momajny	0,003	-0,418	-0,003	0,288	-0,523
24	Barciany-sołectwo	0,220	-0,882	-0,048	0,145	-0,738

Źródło: opracowanie własne.

W następnym tabeli przedstawione zostały uporządkowane wyniki analizy sfery społecznej jednostek analitycznych obszaru zdegradowanego, ze wskazaniem liczby pozostałych sfer, w których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych oraz dotyczących ich danych powierzchniowych i ludnościowych.

W tak przyjętej analizie, obszar zdegradowany tworzy dziesięć jednostek analitycznych, których łączna powierzchnia wynosi 122,3 km², co stanowi 41,6% powierzchni Gminy, a zamieszkiwana jest przez 2 888 osoby, które odpowiadają 49,8% ogółu mieszkańców Gminy.

Tabela 18 Jednostki analityczne zaliczone do obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Barciany

Jednostka analityczna	Sfera społeczna	Liczba pozostałych sfer, w których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych	Liczba ludności w jednostce analitycznej (os.)	Udział wśród całkowitej ludności Gminy (%)	Powierzchnia jednostki analitycznej (km ²)	Udział w całkowitej powierzchni Gminy (%)
Asuny	-0,515	3	180	3,1%	23,5	8,0%
Skandawa	-0,385	2	145	2,5%	11,9	4,1%
Bobrowo	-0,244	2	104	1,8%	6,1	2,1%
Silginy	-0,241	2	74	1,3%	7,0	2,4%
Frączkowo	-0,180	3	254	4,4%	16,7	5,7%
Barciany	-0,139	2	880	15,2%	1,5	0,5%
Solkieniki	-0,138	4	87	1,5%	8,8	3,0%
Gęsie Góry	-0,091	2	186	3,2%	9,3	3,2%
Mołtajny	-0,051	3	720	12,4%	19,4	6,6%
Skierki	-0,031	3	258	4,4%	18,0	6,1%

Źródło: opracowanie własne.

6. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Z ustawy o rewitalizacji wynika, że aby dany obszar gminy mógł zostać uznany za obszar rewitalizacji konieczne jest, aby występowała na nim koncentracja negatywnych zjawisk oraz aby był on istotny dla rozwoju lokalnego całej gminy.

Wyznaczając obszar rewitalizacji na terenie Gminy Barciany kierowano się również zasadą nieprzekraczalności ustawowych wartości 20% powierzchni gminy oraz 30% liczby mieszkańców. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Zgodnie z przeprowadzoną analizą wskaźnikową **jako obszar rewitalizacji przyjęto jednostki analityczne Barciany oraz Mołtajny**. Wyboru tych jednostek dokonano na podstawie łącznego spełnienia kryteriów takich jak:

- Jednostka jest istotna z punktu rozwoju lokalnego,
- Jednostka zamieszkiwana jest przez znaczną część populacji Gminy,
- W jednostce stwierdzono współwystępowanie zjawisk kryzysowych przynajmniej w dwóch pozostałych sferach.

Barciany – jest to jednostka znajdująca się w centralnej części Gminy Barciany, której powierzchnia wynosi 1,5 km², co daje 0,5% powierzchni całej Gminy. Jednostkę tę zamieszkuje 880 osób, których udział w strukturze populacji Gminy wynosi 15,2%. To najbardziej zaludniona jednostka analityczna na terenie Gminy. Gęstość zaludnienia na obszarze tej jednostki wynosi ponad 580 os./km². Pełni ona rolę jednostki zaspokajającej potrzeby mieszkańców również z obszarów ją otaczających jak i z terenu całej Gminy. Na terenie jednostki znajdują się m.in.: Urząd Gminy Barciany, placówka Straży Granicznej, placówka pocztowa, Szkoła Podstawowa im. Straży Granicznej, placówka przedszkolna, Stadion Gminny, Hala Sportowa, kościół Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi, apteka, a także inne usługi służące społeczności lokalnej.

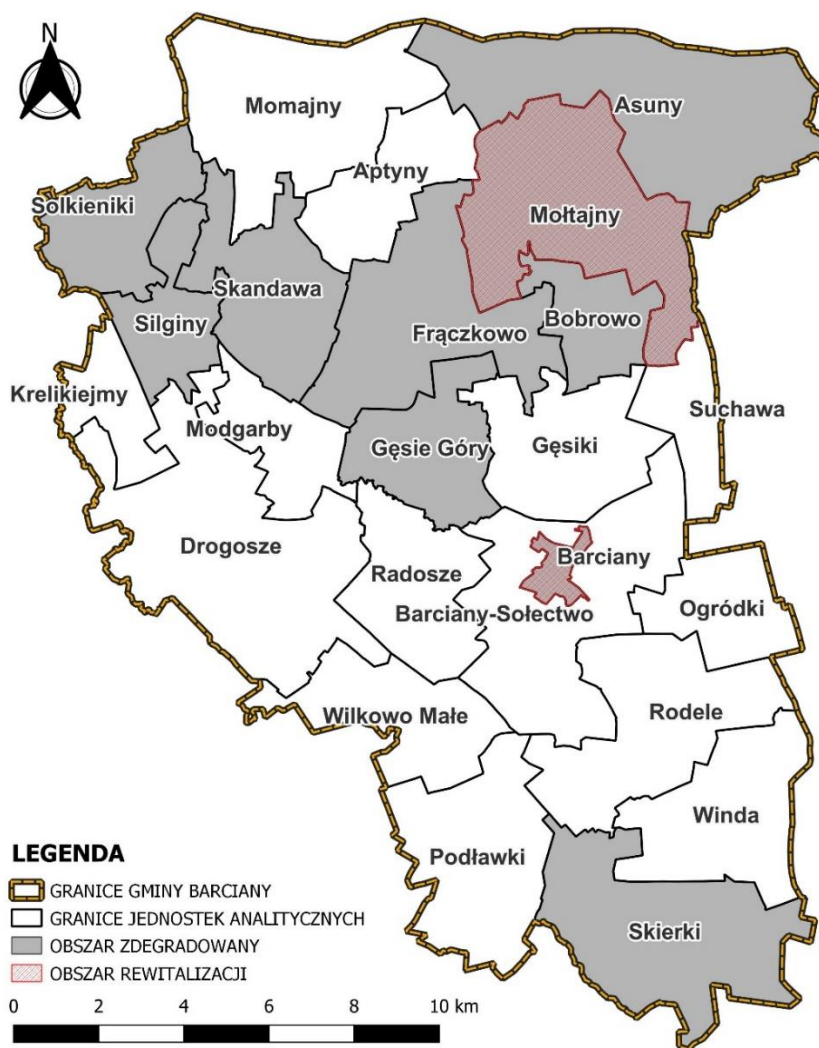
W jednostce Barciany zdiagnozowano **szczególne nagromadzenie negatywnych zjawisk** w 3 z 5 badanych sfer: **społecznej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej**. Problemy w sferze społecznej występowały w obszarach: bezrobocia, alkoholizmu, ubóstwa, przestępczości, osób ze szczególnymi potrzebami, kapitału społecznego i poziomu uczestnictwa w życiu społecznym. Natomiast w sferze środowiskowej problemy uwidoczniły się w obszarze występowania materiałów zawierających substancje szkodliwe – azbest. W sferze funkcjonalno-przestrzennej problemy zdiagnozowano w obszarze dostępności infrastruktury publicznej i jakości terenów publicznych. Z kolei w sferze technicznej zjawiska kryzysowe występowały w obszarze stanu technicznego przestrzeni publicznej i efektywności energetycznej.

Mołtajny – jest to jednostka znajdująca się w północno-wschodniej części Gminy, której powierzchnia wynosi 19,4 km², co daje 6,6% powierzchni całej Gminy. Jednostkę tę zamieszkuje 720 osób, których udział w strukturze populacji Gminy wynosi 12,4%. To druga pod względem zaludnienia jednostka analityczna na terenie Gminy. Gęstość zaludnienia na obszarze tej jednostki wynosi 37,1 os./km². Pełni ona rolę jednostki zaspokajającej potrzeby mieszkańców również z obszarów ją otaczających. Na terenie jednostki znajdują się m.in.: Szkoła Podstawowa

im. Jana Pawła II, oddział przedszkolny, boisko trawiaste, kościół św. Anny, a także inne usługi służące społeczności lokalnej.

W jednostce Mołtajny zdiagnozowano **szczególne nagromadzenie negatywnych zjawisk** w 4 z 5 badanych sfer: **społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej**. Problemy w sferze społecznej występowały w obszarach: bezrobocia, alkoholizmu, ubóstwa, przestępczości, kapitału społecznego i poziomu edukacji. Natomiast w sferze gospodarczej problemy uwidoczniły się w obszarze aktywności gospodarczej. W sferze funkcjonalno-przestrzennej problemy zdiagnozowano w obszarze dostępności infrastruktury publicznej, dostępności komunikacyjnej i jakości terenów publicznych. Z kolei w sferze technicznej zjawiska kryzysowe występowały w obszarze stanu technicznego przestrzeni publicznej i efektywności energetycznej.

Obszar zdegradowany wraz z obszarem rewitalizacji prezentuje mapa sporządzona zgodnie z art. 11 ust. 4 *ustawy o rewitalizacji*, stanowiąca załącznik nr 1 do uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Uproszczoną mapę zamieszczono poniżej.

Ryc. 13 Uproszczona mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Barciany

Źródło: opracowanie własne.

SPIS RYSUNKÓW

Ryc. 1 Położenie Gminy Barciany na tle powiatu kętrzyńskiego i województwa warmińsko-mazurskiego.....	4
Ryc. 2 Położenie Gminy Barciany względem jednostek ościennych	5
Ryc. 3 Zmiany liczby ludności w Gminie Barciany w latach 2012-2022	9
Ryc. 4 Wysokość dochodów i wydatków Gminy Barciany w latach 2018-2022.....	10
Ryc. 5 Dochody Gminy Barciany na mieszkańca w latach 2018-2022 na tle powiatu kętrzyńskiego i województwa warmińsko-mazurskiego	10
Ryc. 6 Podział Gminy Barciany na jednostki analityczne.....	17
Ryc. 7 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.....	23
Ryc. 8 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Barciany na tle powiatu i województwa	26
Ryc. 9 Struktura ludności w Gminie Barciany w latach 2018-2022.....	35
Ryc. 10 Średnie wyniki egzaminów ósmoklasisty w roku 2022.....	39
Ryc. 11 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców	42
Ryc. 12 Podmioty gospodarcze wpisane do REGON na 1000 mieszkańców.....	44
Ryc. 13 Uproszczona mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Barciany	61

SPIS TABEL

Tabela 1 Zmiany liczby ludności w powiecie kętrzyńskim w latach 2018-2022	8
Tabela 2 Jednostki analityczne wyznaczone w Gminie Barciany	15
Tabela 3 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Barciany.....	16
Tabela 4 Wskaźniki wykorzystane do zdiagnozowania zjawisk kryzysowych.....	19
Tabela 5 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze bezrobocia	24
Tabela 6 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze ubóstwa	28
Tabela 7 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze alkoholizmu.....	31
Tabela 8 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze przestępczości	32
Tabela 9 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze osób ze szczególnymi potrzebami	34
Tabela 10 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze kapitału społecznego	37
Tabela 11 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze poziomu edukacji.....	40
Tabela 12 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze poziomu uczestnictwa w życiu publicznym.....	43
Tabela 13 Analiza wskaźnikowa sfery gospodarczej	46
Tabela 14 Analiza wskaźnikowa sfery środowiskowej	50
Tabela 15 Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej	53
Tabela 17 Analiza sfery technicznej	56
Tabela 18 Analiza sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego - zestawienie zbiorcze	58

Tabela 19 Jednostki analityczne zaliczone do obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Barciany	59
--	----